Rahwa Sõna

Ilmub 6 korda nädalas.

Üksiknumbri hind 5 senti

Toimetus ja talitus: Tallinn, W. Pärnu m. 21. Telefonid: toimetus 27-68 ja 3-61, talitus 3-61 ja 19-28. Kaastööd arwatakse tasulisteks, kui tasunõudmine käsikirjal märgitud. Tarwitamata käsikirjad hoitakse alal ainult autori soowil. Aadressi muutmine 20 senti. Kirjade aadress: „Rahwa Sõna", Tallinn.

Tellimise hind postiga: 1 kuu 1.25 k. | 6 kuud 6.75 k. 2 „ 2.50 | 12 „ 13.00 3 „ 3.50. Wäljamaale 3 kr. 25 s. kuus.

Kuulutuste hinnad: Kuulutuste küljel ühel weerul 5 senti milliim., teise eesotsas 10 s. mm., tekstiosas 12 s. mm., teksti kirjaga 15 s. mm. Tööliseorgan. ja hoolekandeasutustel alandatud hinnaga.

Kuulutusi wõetakse wastu kella 2. „Rahwa Sõna" tellimisi wõtawad wastu kõik wabariigi postiasutused ja oma tellimiste wastuwõtjad.

Nr. 253 (1399) Tallinnas, pühapäewal, 8. nowembril 1931 a. V aastakäik.

Waluutaraskused Soomes.

Rahakriis jõudnud haripunktini. Wahetuskauplemine wõtab hoogu.

Helsingi, 6. nowembril. Tänane „Ajan Sana" jutustab, et Soome waluutaturul on raskused wiimastel päewadel eriti suurenenud. Kuna on märgata olnud Soome marga suurt wäljawedu waluuta ostmise otstarbel, siis kontakse Soome panga kindla korralduse kohaselt tänasest päewast peale kõik Soome markade uued sissemaksud wälismaalaste arwetele Soome pankades n. n. „eriarwele", kust neid ei saa kasutada muuks otstarbeks, kui ainult kaupade ostuks Soomes. Selle sammuga tahetakse takistada Soome markade wäljawedu. Wälismaalaste wanad arwed pankades seisawad lahti wabaks kasutamiseks. Erapangad ei müü wäliswaluutat üldse. Nõudmist waluuta järgi on palju, kuid pakkumist ei ole üldse. Soome pank lootwat, et lähematel päewadel ekspordist siiski suuremal määral waluutat hakkab kogunema, ja et sellega wõimelus ameneb waluutanõudmisi suuremal määral rahuldama hakata. Laewaühingud teatawad, et eriti suur näib waluutanälg olnud eile ja täna. Kuna importööridel wõimatu on konossementide wäljalunastamiseks waluutat muretseda, püüawad nad saada pangatagatisi, kuid wälismaised müüjad ei wõta neid wastu. Ei sundeta wälja lunastada isegi esmese järgu tarbeainete hulka kuuluwaid kaupu, mis ei käi mingisuguste kitsenduste alla. Laewaühingutel ei jää üle muud, kui kaupu sadamaladudele ja laadesse wälja laadida, kuni kaubatellijad neid sundawad wälja lunastada. Nii on wiimastel päewadel lattu paigutatud suurem hulk puuwiljasid. Raskes seisukorras on spediitöörid, kes ei wõi endi peale wõtta pisemagi järelmaksuga kaubatellimiste täitmist. Koloniaalkaupade ärid ei saa samuti küllaldaselt waluutat oma kaupade wäljalunastamiseks. Erateel wõiwat juhuslikult mõnikord waluutat osta, kuid niisugustel ostudel on kursid kõrgemad, näiteks on dollari eest makstud isegi 56 marka. Import-ärid saawad suuri kahjusid remburssi tasumisel, sest kui kaup on remburssi ostetud siis, kui dollari kurss oli 39.70, tuleb nüüd dollari eest maksta enam kui 25 prots. kallimalt. Notarid teatawad, et waluutawekslid langewad protesti. Isegi niisugused ärid, kes warem alati korralikult õiendasid oma arwed, on nüüd sunnitud waluutakriisi pärast wekslid protesti laskma.

Helsingi, 6. nowembril. Soome waluutaraskuste tõttu sattusid kitsikusse ka Eesti laewnikud, kes on Soome tulnud oma õunakoormatega. Nemad on sunnitud õunu müüma Soome markade eest, mille realiseerimine praegu on raskendatud. Nüüd on õunalaewnikud pääseteed leidnud selles, et nad Soome raha eest Soomes ostawad Eesti toomiseks niisuguseid kaupu, mille hinnad margawäärtuse langusele wastawalt weel pole tõusnud ja millel Eestis turgu on. Niisuguse wahetuskauplemise kaudu loodawad nüüd laewnikud, keda ähwardas raske kahju, oma õunteoperatsiooni lõpetada ilma kahjuta.

Helsingi, 7. nowembril. Eduskunna rahanduskomisjon on esimesel lugemisel läbi arutanud riigi 1932. aasta eelarwe. Soome marga wäärtuse languse ja olukorra muude muutuste tagajärjel on eelarwes tulnud teha rohkesti muudatusi, mille tagajärjel eelarwesse, mis walitsuse poolt oli esitatud tasakaalus, „Uusi Suomi" teatel on tekkinud puudujääk kuni 300 miljoni marga suuruses. Seejuures ei ole wõimalik olnud suurendada tööpuuduse abirahasid. Nende abirahade suurendamine peetakse aga paratamatuks.

Rahanduskomisjoni liikmed olid eile peaministri juure lõunale palutud, kus wahetati mõtteid eelarwe raskuste üle.

Soome naiswiiulikunstnik tuleb Eestisse.

Helsingi, 6. nowembril. Soome kuulus noor naiswiiulikunstnik Anja Ignatius sõidab Eesti kontsertreisile ja annab 20. nowembril Tallinnas ja 23. nowembril Tartus kontserte.

Abirahad soome kunstirahwale.

Helsingi, 7. now. „Nordelini kapital" kuulutas eile wälja käesolewa aasta abirahade jaotuse. Abirahasid on jagatud kunstnikkudele, kirjanikkudele, õpetlastele, ajakirjanikkudele ning ka mitmesugustele seltsidele ja organisatsioonidele, kokku 100 abiraha, ühes arwatud ka kunstiteoste ostud maalikunstnikeilt ja kujureilt. Abirahade arw ja suurus on tänawu suurem kui kunagi warem.

Töötute toitluspunktid Tallinnas.

Töötutele ja nende laste toidu ja leiwa wäljajagamiseks awatakse Tallinnas kolm toitluspunkti, nimelt: Liiwalaia tänawale, praeguse meesöömaja ruumidesse, Lutri tänawale, end. kaitsewäe kasarmu ruumidesse ja Koplisse.

Toitluspunktide sisseseadmise kulude määras linnawalitsus à 250 kr. ja 500 kr. suuruses — nagu seda on esitanud hoolekande osakond. Toitluspunktide awamisel palutakse haridus- ja sotsiaalministeeriumilt krediiti 742 kr. suuruses.

Majandusministeeriumi informatsiooni üle

olid riigikogu rahanduskomisjonis 6. now. kell 6 õ. sinnisel koosolekul läbirääkimised, mida tulewal teisipäewal jätkatakse.

Lodix parim kinga kreem

Telef. 435 06. Paldiski maantee 50.

Hobuseasjanduse ja arendamise armastajate ühing
TALLINNA HIPODROOMIL
Pühapäewal, 8. nowembril s. a.
traawiwõistlused
Algus kell 12 päewal.

Esietenduskino **MODERN** S. Tartu mnt. 4

6. nowembrist monumentaalne suurfilm!
Kuulsad näitlejad:
Lil Dagower, Theodor Loos, Alexander Murski
helisuurfilmis
„Kolonel Redl'i kuritegu"
Suurteos dr. Schirokaneri käsikirja järele. Film, mis parem seni nähtuist käsitab salakuulajate tragöödiat. Eriliselt huwitaw, sest et põhjeneb ajaloolistel faktidel. Kuidas wõis juhtuda, et edukas ja kohusetruu ohwitser oma isamaa äraandjaks sai? Milleks wajas ta neid suuri rahasumme? Kes on sõprus 50 ja 23 aastase meeste wahel loomulik? Kas oli Redl oma ebaloomuliku kire ohwer, kui ta end 24. mail 1913.a. maha lasi (Prager Tagblatt, Sonntag, 31. mai 1913. a)
II. „Paramount" helinädalaringwaade. Maailma wiimased uudised.
Seansside algus ärip. kell 5, 7 ja 9, pühap. kell 2, 4, 6, 8 ja 10. Kassa awatud kella 10-ni.

Kinoteater „Kungla" W. Pärnu m. 31
Suurepärane elegantne kahekordne eeskawa. Kogu ilma kinopubliku lemmik **Maurice Chevalier** omas parimas lööktilmis
„Pariisi laul" (Pariisi süütused). Nüüdisaja draama 12 j.
Kõik kes Maurice Chevalier'i „Armastuse paraadis" on näinud ei jäta ka seda filmi waatamata.
„Kirgede meloodia" Heliromaan 8 j. Peaosades Lois Moran, Joseph Wagstaff ja Dorothy Burgess.
Algus kell 5, pühapäewal kell 1.

Kinoteater „DIANA", Kopli tän. nr. 2.
4. skp. alates 2 haruldast suurfilmi korraga!
„Meeste jahil"
Helisuurfilm 12 jaos. See film pakub jälle kord rikkalikult neid finesse, mida publik nii ihaldab. Peaosas: Joan Graford, Nils Asther ja Anita Page.
„Kaamerames" Kinoreporteri lõbusaid seiklusi 9 jaos. Katkestamatu naeru! Peaosas: mees, kes kunagi ei naera, Buster Keaton.

Kino „FORUM" Narwa m. 15, telef. 304-47.
Alates 5. nowembrist wäljapaistew „Ufa" helifarss
Eba-abielumees
Peaosades: Marta Paudler ja Johannes Riemann.
Lisaks: „Ufa" nädalaringwaade ja heligrotesk.
Algus ärip. kell 5, pühap. kell 2.

O. Ü. ESTONIA FILMI esietenduskino **Uus Rekord**
Kogu maailma oli haaranud kord küsimus: **kas on „MARY DUGAN" süüdi.**
Põnewamaid ja wäärtuslikumaid dr. 12 waat.
Kogu maailm oli kord palawlikkuses pinewuses ja ootuses: on Mary Dugan süüdi wõi mitte? Miljonid on seda köitwat romaani lugenud, miljonid waimustusse sattunud harukordsest lawateosest. Nüüd see ülipõnew aine on wiimaks Metro-Goldwyn-Mayeri poolt linale jäädwustatud. Ei ükski põnewalt kirjutatud romaan, ega lawateos ei suuda kaugeltki anda seda, mis suudab film oma rikkalikkude wõimalustega. Olgu liialduseta öeldud, et sarnast põnewat ja wäärtuslikku linastust pole weel meil Tallinnas enam kaua nähtud.
II. Fox'i helinädalaringwaade. Maail. wiimaseid uudiseid
III. Kool talendiga. Paramounti helifilm.
Etenduste algus äripäewil kell 5, 7 ja 9, pühapäewil kella 2, 4, 6, 8 ja 10. Kassa awatud kella 10-ni. Publiku enda huwides, sissepääs ainult etenduste algul.

Kinoteater „ENDLA"
Suurejooneline kaksikeeskawa! I. FOX-FILMI laulu-kõnehelifilm!
„Saatuse wõim" (Tscheka küüsis).
Draama 9 w. kahe wene aristokraadi tagakiusamisest praeguses Wenemaal. Peaosades: Ray Johnson, Neil Hamilton, Soho Holliday ja Freddy Frederick. Wene muusika ja laulud!
II. P. D. C. film.
Milleks abielluda?
Lõbus abielukomöödia 6 waat. Peaosades: Leatrice Joy, John Boles ja H. B. Warner.
Algus ärip. kell 5. Pühap. kell 2.

Tellige aegsasti „Rahwa Sõna"

Läti töölisteaatrist.

Teaatri alused on kindlad. Seljataga kuus töörikast aastat.

(Jutuajamine Dufurs'iga).

Mõne päewa eest wiibis Tallinnas Läti sotsiaaldemokraatlik teaatri juhataja Dufurs, kes on ühtlasi ka Läti töölisteaatri direktor. Tema Tallinna sõidu eesmärk oli tundma õppida Eesti töölisteaatrit ja algatada sidemeid tõlm da naabri pealinna ning selle töölis-kultuuriliste asutustega. Ainult üle öö kauguse lahutab Läti ja Eesti pealinnu, üheiugused huwid kowad mõlemaid rahwaid, ometi on nende ühiskultuurilised asutused üksteisele wõõrad. Berlini „Volksbühne" ja Wiini töölisteaatrid on Riia töölisteaatriga juba mõnda aastat alalises ühenduses, ent alles nüüd

puudusid kokku Läti ja Eesti.

„Kuid parem hilja, kui mitte kunagi," naljatas wana tuttawat, kuid ikka jälle kohalt nalja direktor Dufurs, kellega westlusest me kuulsime mõndagi huwitawat oma naabrite sotsialistliku partei kultuuriliste püüete kohta. Kui aasta kuue eest alus pandi Läti töölisteaatrile ja selle eesotsa aius P. Dufurs, seni Riia kunstiteaatri juht, ei olnud weel aiatusel suguai weel seda awalikku wastuwõttu, mida oleks wõidud oodata.

Mitte ainult, et kodanlikud ringkonnad umbuslikult kohtlesid uut [illegible] ja päid wanaltatisid. Ka sotsialistlikes ja partei ringkondades ei olnud kaugeltki weel tnolik rahwait, mis töölisklassile wõiks tähendada häeti juhitud teaater. Kuid teaatri algatajatel oli kindel wene, et ainuüksi

poliitikast weel kaugeltki küll ei ole

[illegible] et ta suudaks ühiskonnas täita oma kultuurilise ülesanne, olla ühiskonna umbersloaja.

Nüüd, peale kuueaastast tööd wõib Läti töölisteaatri [illegible] tagasi waadata tehtud tööle.

Teaatri alused on kindlustatud, tema olemasolu — peaaegi on leidnud õigustust. Kodanlikud ringkonnad on näinud, et sotsialistlik töölisteaater suudab ja oskab endale ülesandeks seada ning neid lahendada ja esialgsed kahtlused partei ringkondades on aset annud äratundele, et töölisteaater on lahutamatu osa üldisest suurest sotsialistlikust ülesehitawast tööst.

Läti töölisteaater umbes ja maiuurpustes, juhataja Dufursi jõnade järele wäliselt weidi halwemates ruumides kui Eesti teaater. Wähjandatud

oma maja saamiseks on olemas

töölismaja walmisjaamisega, mis suurejooneline ehitis teatawasti walmib ajade kaupa pikemate aastate jooksul. Esialgu on aga olemasolewad teaatri ruumid jõudumööda kohendatud ja korda katud umbes 500 waatajale. Lawa wastab umbes Eesti teaatri lawale. Näitlejapere on komplekteeritud terweni

om kaswatatud jõududest

ja järelkaswu eest on küllaldaselt hoolitsetud teaatri juures ainuja studio kaudu. Hulk jõududest on siit teed leidnud ka teistesse teaatritesse.

Toetus riigilt ja kultuurifondilt, mis esimestel aastatel oli wäikene, on järkjärgult kaswanud ja ulatab praegu eesti rahas umbes

5 miljoni sendini aastas.

Repertuaari walik peab endastmõistetawalt kindlima põhimõtte kohaselt, et see teeniks ideaale, mis endale on seadnud tööliskiikumine. Mitte ainult „kuidas", waid peamiselt „mis" on siin määduandew. Töölisteaater ei ole wormiteaater, seepärast ei wõi ta kinni jääda ühtegi wälisesse wormi, waid kõik abinõud, kõik teaatriwõtted on temale head, kui nad teeniwad juhtiwat ideed. Töölisteaater ei tarwitse olla naturalistlik, ta ei tarwitse olla ka ekspressionistlik waid ta wõtab endale repertuaarist kui ka lawawõtetest need, mis teda juhtiwa sammu lähemale wiiwad. Peamõne on

elulikkus ja wärskus.

Elulikkust ja wärskust saab saawutada ka siis, kus see wõiks arwata, peaaegu wõimata. Suurima kiitusega mainib P. Dufurs Berliini „Volksbühne" „Kanarute" lawastust. Peaks arwama, et see Hauptmanni äramänguitud, kõigile tuntud ja igaenud näidend oma wõimaluste poolest on tühjaks ammutatud, et sellest tõesti enam midagi uut pole wälja tuua. Kõne all olew lawastus aga tõendab wastupidist, nimelt et ka wanadest ja klassikutest on leidlikkuse ja loowa töö abil wäga palju teha.

Praegu läheb Läti töölisteaatris

§ 218, Credé näidend samal teemil,

mida käsitab Eesti töölisteaatris mängitaw „Cyankali". Näidend on wäljapidanud 27 etendust ja pole oma tõmbejõudu weel kaugeltki kaotanud. Eestis meeldis Läti töölisteaatri juhile eriti „Miljon piina", mis juba jaanuaris ka Riias ettekandele tuleb. On huwitaw märkida, et see näidend Berliinis mingit poolehoidu ei leidnud. Põhjeneb ju selle tegewustiku nali niiwõrd Wene hingeelu erinewusest, et selle mõistmiseks on waja suuremat Wene olude tundmist kui Saksamaal tawaline.

Ei, kuue aastaga, mis on Läti töölisteaatri ja ega ka Eesti töölisteaatri selljatana seisma mõne aastaga

ei looda weel teaatrit,

ütleb lugupeetud külaline. Kuid kõik tunnused osutawad, et niihästi üks kui teine on õigel teel ja täies arenemishoos. Repertuaari wärskus, mis sunnib teraselt kuulatama naabriteaatreid, ilusne rõõm tööst tegelaskonnas ja kaswaw elawõttu, kõik on märgid, et mõlemad teaatrid töötawad tõusujoonel.

Inglise parlamendi istungitesaal,

mis jäänud seewõrra kitsaks, et osa rahwasaadikuid on sunnitud wõtma aset trepiastmetel. Pildi all wasakul uus parlamendi esimees Fitzroy.

Raudtee peatehaste protest.

Raudteewalitsuse kummaline talitamiswiis.

Raudteewalitsuse arusaamatu poliitika tagajärjel on raudtee peatehastes tekkinud wäga imelik olukord, mis ähwardab wiia tehaseid koktuwarisemisele.

Aastast aastasse wäheneb tehastes töö. Raudteewalitsus on mingisugustel salapärastel põhjustel hakanud andma raudtee töid wäljaspoole. Nii walmistati kitsarööpalised uued wedurid „Krullis", ehitatakse kawatsetawaid mootorwaguneid pakutawat sadamatehastele, kuid kõige imelikum lugu on raudtee poltidega.

Nende walmistamiseks on raudtee peatehastes tõielik sisseseade, kuid juba jaanuarist saadik seisab poldipress ning töölised — spetsialistid widud muudele töödele, sest poltide tellimine on jällegi antud sadamatehastele.

Meil ei ole muidugi midagi selle wastu, kui sadamatehased saawad tööd, aga kui raudtee jaoks on riigil omad spetsiaaltehased olemas, siis ei suuda keegi meile teha selgeks, miks neist tehastest minnakse mööda. Seda enam weel, et poltide walmistamine sadamatehastes maksab kallimaks, kui raudtee peatehastes.

Raudtee peatehaste tööliste wanemate nõukogu omal 4. now. koosolekul arutas tekkinud olukorda ja wõttis wastu protesti raudteewalitsuse sellase talitamiswiisi puhul ning esitas nõudmise, et raudtee tööd tulekſid anda ikkagi esijoones peatehastele ja ainult neid töid, mida siin ei saa teha, wõiks anda mujale.

Massiline põgenemine kommunistlikust parteist.

Aastaga 100.000 lahkunud.

Üks kominterni praegusest tähtsamatest juhtidest Pjatnitski omas brošüüris „Põletawad küsimused" annab huwitawa ülewaate Saksamaa kommunistliku partei kohta ja statistilised andmed, mis ta seal ette toob, on otse jalust rabawad. Näiteks 1930. a. on parteisse astunud 143.056 uut liiget, samal aastal on aga parteist lahkunud 95.399 liiget. Waewalt tunneb ajalugu teist sarnast juhust, kus ühest organisatsioonist põgeneb aasta jooksul sadatuhat inimest!

Ei kommunistliku partei taktikat arwesse wõttes, on sarnane põgenemine nõnda arusaadaw. Praegusel raskel majanduslikul ajajärgul satuwad inimesed muidugi kergesti kommunistlikkude agitaatorite sõnakõlksutuste õnge, kuid kui nad kommunistliku partei hullumeelse taktikaga ja parteis walitsewa korruptsiooniga wähegi tutwunewad, siis ei jää neil muud üle, kui sealt jälle põgeneda.

Nii on siis Saksamaa kommunistlik partei praegusel ajal muutunud mingisuguseks läbikäiguhoowiks. Sellesuures lööwad kommunistlikud ajalehed pooraſt kella partei liigola kaswu üle, waikiwad aga surnuks massilise põgenemise parteist.

Kaupade sisseweo korralduse seadus.

Reedel riigikogus wastu wõetud.

§ 1. Wabariigi walitsusel on õigus maksma panna ajutise kaupade kohta riikliku sisseweo ainuõiguse.

§ 2. Sisseweo ainuõigust wõib riik kasutada oma asutiste kaudu wõi wõimaldades sisseweo õiguse kasutamist wabariigi walitsuse poolt määratawatel alustel oma walitsusetele, eraisikutele ja eraasutustele.

§ 3. Sisseweo ainuõiguse alla kuuluwate kaupade sisseweo korraldab wabariigi walitsus.

§ 4. Süüdlast selles, et ta teadlikult eitas walelõudnud sisseweo ainuõiguse alla kuuluwa kauba sisseweo loa saamiseks — karistatakse arestiga kuni 6 kuuni wõi rahatrahwiga, mitte üle 3.000 krooni.

Sama karistuse alla langeb isik, kes juudlane selles, et ta kauba sisseweol eitas teadlikult walelunnustuse kauba päritolu kohta.

Käesolewas paragrahwis ettenähtud karistustele kohaldatakse uue nuhtlusseaduse üldosa.

§ 5. Ainuõiguse lõpetamise otsustab wabariigi walitsus.

§ 6. Käesolew seadus hakkab maksma awaldamisega „Riigi Teatajas".

Wiis norra kalurit hukkunud.

Oslo, 5. nowembril. Norra põhjaranna lähedal hukkus tormis wiis kalurit.

Stokholm, 5. nowembril. Rootsi aurik „Loin" tõi täna Stokholmi kolm Läti kalurit, kes laew oli päästnud merehädast Tomesärisi lähedal.

Wäti Helsingis esikohal.

[illegible]

Norra sadamatöölised walmistuwad streigile.

[illegible] tahawad palka alandada.

Oslo, 5. now. Tööandjate liidu ja Norra sadamatööliste palgaleppingu aeg lõppeb. Tööandjad otsustasid alates 17. nowembril palkade wähendamisele. Seda otsust töölised tõrjuwad ja kokkuwad streiki organiseerima. Streikijate hulgas umbes 4000 töölist. [illegible]

Põhjamaade sotsiaalpoliitiline konwerents Stokholmis.

Stokholm, 5. nowembril. Stokholmis algab 30. nowembril Põhjamaade sotsiaalpoliitiline konwerents, millest wõtawad osa Rootsi, Norra, Taani, Soome ja Islandi [illegible]

Tallinna majaomanikkude panga

[illegible] 5.781.000 kr. [illegible] 30 [illegible] 9 [illegible] kr. umber. Pank [illegible] 5—8% wõtab laenudelt 1. [illegible] 1131 [illegible] [illegible] sõlmimisega.

Pärnu maawalitsus soowitab kannatlikult äraoodata.

Palun lahkelt „Töö" lehe 3. now. s. a. nr. 248 numbris ilmunud artikli „Pärnu maawalitsus katsetab teriselt wideaa tee kruusiaiada" puhul järgmist ära trükkida:

Pärnu maawalitsus ei ole kiriaqil, ka mitte Tori maantee teel, seid „waradaja tee kruusamise kawadega" ümmistanud. Teedele on pandud kruusa, [illegible] jaanuarist [illegible] seal tööd eest on maawalitsusele küll rahuldawalt awaldatud. [illegible] maawalitsuse kohadel ei ole [illegible] mõni, aga [illegible] muutub neis kohtades tee weel [illegible].

J. Land.

Teedeosakonna juhataja.

Tallinn kaswab.

Kuid surewus on sündiwusest suurem.

Oktoobri kestel on Tallinna elanikkude arw jälle üle 1000 kaswanud. Nii oli 1. okt. Tallinnas 131.157 elanikku, 1. nowembril aga juba 132.823. [illegible] 1. now. [illegible] Tallinnas 74.033 naist, mehi aga 58.790.

Kuu kestel [illegible] Nii on [illegible] 15 [illegible] 64 [illegible]

2500 tööotsijat Tallinnas.

Tööbörs ei suuda praeguste wõimaluste juures palju aidata.

Oodatakse riigikogult hädaabitööde krediite.

Tööpuudus Tallinnas näitab iga päewaga ikka suuremat ja järsimat tõusu. Kuigi praegu weel sügise ja kõige rängem tööpuuduse aeg weel ees, siirub töötute arw juba nüüd ületama eelmiste aastate talwekuude aegseid arwe. Nii oli eile hommikuks Tallinna tööbörsil registreeritud 2.563 töötut, naisi neudest 1.227, mehi 1.336. Töötute arwu järjekindlast ja suurest tõusust annab juba see selge pildi, et alles nädalapäewad tagasi, oktoobri wiimasel päewal, registreeritud tööotsijate arw 500 wõrra wäiksem oli.

Praeguste wõimaluste juures ei suuda linna tööbörs töötute aitamiseks nimetamiswäärset ära teha. Börsil on küll üles antud wabu kohti riigi metsatöödele wäljaspool Tallinna ning Harjumaal korraldatud hädaabitöödele, kuid töötingimuste tõttu ei saa enamus töötuid neid kohti wastu wõtta. Metsatööd sünniwad peamiselt Wirumaal ning töötu, kellel perekond Tallinnas asub, loomulikult ei saa sinna minna. Metsatööd nõuawad tugewat terwist, wastawat riietust ja warustust, töötutel oma ülikehwuses pole aga kumbagi. Kogu oktoobrikuu jooksul on tööbörs suutnud teenistust wõimaldada waid 670 inimesele, selle juures paljudele neudest waid lühemaks ajaks.

Ainsaks lootuseks ja pääseteeks on suuremate hädaabitööde korraldamine, milleks lähemal ajal riigikogult krediitide määramist on oodata.

Et tööpuudus järjest uusi inimhulkasid wallutab, näitab tööbörsi eelmise aasta aruanne. Aastapäewad tagasi oli Tallinna tööbörsil töötuid registreeritud waid 1887, nüüd aga, nagu eelpool märgitud — üle 2500! Siin juures tuleb weel meeles pidada, et aasta tagasi tööbörsidel weel ei olnud makfew praegune kord, mis igal töötul üldse ei wõimalda end tööbörsil registreerida.

Uusi hädaabitöid.

Möödunud nädalal määrati 25.400 krooni hädaabitöödeks krediiti.

Tallinnas algab aerodroomi ehitamine.

Kuigi weel eelolewaks hädaabitööde hooajaks summad määramata, leidus teedeministeeriumil mõningaid wähemaid ülejääke eelmisest aastast, millega nüüd hädaabitöid alustati. Möödunud nädalal tegi teedeminister A. Oinas mitmetele asutustele, kus tööpuudus end kõige terawamalt tunda annab, korraldused, kiires korras hädaabitööde alustamiseks, ühtlasi määrates selleks esialgsed krediidid.

Nii määrati Tallinna linnawalitsusele Majaka uul. pikendamiseks 2.500 kr., Kiwimurru uul. pikendamiseks 2.000 kr. Kloostrimõisa tee planeerimiseks 2.000 kr.; Tehnika uul. kanalisatsiooni mahapanemiseks 1.000 kr.; Wabriku uul. puhtawee torustiku mahapanemiseks 1.000 kr.; Filterweewärgi tiigi kaewamiseks 2.000 kr. ja õmblustöödeks 500 kr. Harju maawalitsusele — truupi jõekunmiseks 1.000 kr., Narwa linnawalitsusele — Haigemaja tänawa mäe mahakaewamiseks 1.000 kr.; Narwa—Narwa-Jõesuu wahelisele teele kahele poole teed kraawide kaewamiseks 3.000 kr. ja P. Peetri tän. täitmiseks 900 kr.; Nõmme linnawalitsusele — õmblustöödeks 1.000 kr. ja Wabaduse puiestee ehitamise jatkamiseks 500 kr. Raudteewalitsusele määrati mitmesugusteks töödeks, Nõmme jaama ümbruses — 500 kr., mitmesugusteks planeerimise, koristamise ja muudeks kergemateks töödeks Tallinna reisijate jaamas 1.000 kr. ja Ülemiste jaama platside täitmiseks põlewkiwi tuhaga 500 kr. Narwa kaitseliidu malewale — lasteraja ehitamiseks 1.000 kr. Tartu linnawalitsusele — õmblustöödeks 500 kr. ja Emajõe pahempoolse kalda täitmiseks 1.000 kr. Kunda alewiwalitsusele — algkoolimaja wundamendi ja keldrikorra wäljakaewamiseks 500 kr. Kaitseliidu Tallinna malewale — lasteraja ehitustöödeks, Nõmmel, 500 kr. ja Mustamäe tee ehituse jatkamiseks 500 kr.

Läinud nädalal alustasid tööd Harju maawalitsus 6 töölisega; Narwa linnawalitsus 62 töölisega; Nõmme linnawalitsus 33 töölisega; Tallinna linnawalitsus 18 töölisega ja Kaitseliidu Narwa malewa 45 töölisega.

Esmaspäewal wõtawad töölisi juure ja alustawad uusi töid Harju maawalitsus 22 töölisega; Narwa linnawalitsus 25 töölisega; Nõmme linnawalitsus 20 töölisega; Raudteewalitsus 61 töölisega; Tallinna linnawalitsus 30 töölisega; Tartu linnawalitsus 30 töölisega ja Kaitseliidu Tallinna malewa 30 töölisega.

On tehtud weel mitmetele asutustele ülesandeks esitada kiires korras tööde eelarwed ja kawad, millede saamisel teedeministeerium kohe esialgsed krediidid määrab ja tööde algamiseks korraldused teeb. Nii algawad eeltulewal nädalal Tallinnas aerodroomi ehituse tööd, laulupeo platsi planeerimise tööd, Maieri kanali suu salgamise tööd. Tartus ja Pärnus, kui ka mõnes teises linnas mitmesugused tööd igapäewaga ikka keiemas alustuses.

Kose wäljaehitamiseks pole takistusi.

Kokkulepe põllutöö- ja majandusministrite wahel.

Riigi huwid kindlustati.

Narwa elektri-jõujaama kanali wäljaehitamise tulewiku wõimaluste üle teati umbes ajal mitmesuguseid aletusi. Nüüd poolt kinnitati, et riigil ei ole sealt wõimalust tarwilikute maa-alade eraldamiseks panna takema oma õigust ja Kreenholmi wabrikud wõiwad kanaliäärseid maa-alasid ilma takistamatult oma nimele kinnistada jne.

Tegelikult oli aga olukord säärane, et Joala mõisa maad on riigi omandusele wõõrandatud maaseadusega ja Narwa wabrikutel waetawa seadusega waid õigus on näidata endile wastawate maa-alade eraldamist tööstuse otstarbeks. Tarwiliste maa-alade eraldamine kuulub kokkuleppel põllutöö- ja majandusministrite wõimkonda.

Küsimus oli neil päewil põllutööministeeriumis lõpulikul otsustamisel, kusjuures jäeti Kreenholmi wabrikule tagastamata hüdroelektrijaama kanali tarwis maa-ala läbi mõisa maa ca 75 mtr. laiuses.

Praegu olemasolewad hooned sellel maa-alal jäälliid wabriku wallduse kasutamisele aukaaks, kuni tarwis on neid kanali wäljaehitamiseks maha lõhkuda. Peale selle kantakse olale maa-alale, mis kokkuleppel tagasi läheb Kreenholmile; Eesti wabariigi kasuks kinnistusregistrisse kõhe järgmine kohustus: „Sellel maa-alal on Eesti wabariigil, asutusel wõi isikul, keda tema nimetab, õigus teha igasugu projekteerimise ja mõõtmise töid, sihtide ajamist ja tulpade püstitamist jne. ning seda maa-ala kasuta kasutada Narwa jõe weelangu kraskasutamise otstarbel ehitatawa weekanali kaewamistööde läbiwiimise ja kanali kasutamise tarwis, nagu igasuguste teede ehitamiseks ning kõige muude kanali ehitamisega otsekohe seotud ülesanneteks.

Nende ülesannete takistamatult teostamiseks ei wõi maaomanik ilma Eesti wabariigi, wõi asutise, keda tema nimetab, wastawa loata püstitada sellele maa-alale hooneid ega teha muid ehitisi. Nimetatud piirides ja mõtuses on riigihuwide seisukohalt põllutöö- ja majandusministrite wahel saawutatud wastaw kokkulepe ning sellega on uhinenud ka Kreenholmi wabrikud, mis olets ühtlasi ka lõpulikuks lahenduseks selles kanaleitnud waieluste all olewas küsimuses.

Kohutaw lennuõnnetus Liibawis

Kuus inimest said surma.

R[illegible]a, 7. nowembril. E[illegible] õhtupoolikul juhtus Liibawis [illegible] lennukaptenite [illegible] [illegible] surnukiks Liibawi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kukkunud. Surma on saanud kolm lendurohwitseri, kaks allohwitseri ja üks kaardiwäe ohwitser. Meremäe lennuasjanduse üleminemas erikomisjoni katastroofi lähemate asjaolude uurimiseks. See on kõige raskem lennuõnnetus, mis Läti lennunduse seni tabanud.

Tõrwa mustasajalised E. S. T. P. kuulutusi wääpamas.

8. now. Tõrwa ümbruse tammeremtsi päewal oli ette nähtud rahwa koosolek, kus kõnega pidi esinema riigikogu liige Karl Ast. Rahwakoosoleku kuulutused pandi korralikult kuulutustahwlitele. Kuid need olid lega paanipt paberid, nii et mõnigi pidi suure ringi tegema, kui kuulutuselauast mööda läks. Tõrwa kuur nikkudel ja mustasajalistel oli aga tulitanud musta warwi ule jaanud nende tipu warwimisest ja sellega wööbati ööset punased kuulutused üle. Ja jah, aga seesugune toiming tõepoolest päewawalgust talli. Kuid järgmiseks päewaks ehitid kuulutuselaudu uuesti punased kuulutused ning pimeduseüngritte too pintus kojatuks, kus tuleb neil aga oma teo eest kanda kohtulikku wastutust.

Täna kunsti aastanäituse awamine.

Pühapäewal, 8. now. kell 12 päewal awatakse Tallinna kunsti sihtkapitali walitsuse ruumides (Rataskaewu t. 9) kunsti aastanäitus. Töid näitusel on eraleisest rohkesti, nii et nende ülespanemiseks tuli tarwitusele wõtta lisaruum.

Eesti meremeeste kodu Antwerpenis likwideeritakse.

Reede õhtul peetud meremeeste liidu juhatuse koosolekul otsustati likwideerida eesti meremeeste kodu Antwerpenis, Belgias. Selleks sammuks andsid põhjust Belgia walitsuse hiljutised korraldused, millede järele tööta jäänud wõõraste riikide alamatel Belgias ei ei lubata wiibida. Eesti meremeeste kodu kasutajateks Antwerpenis olid peamiselt tööd otsiwad eesti meremehed, kes aga nüüd Belgiast lahkuma pidid. Selle tagajärjel seisis kodu maja juba kauemat aega tühi ja kodu ülalpidamine kaotas oma mõtte.

Riik omalt poolt maksis kodu ülalpidamiseks aastas 2000 kr. toetust.

„B. 2" tõsteti weepinnale.

Helsingi, 7. now. Soome rannakaitse kahurwäe paktir „B. 2" tundeti eile niiwõrra weepinnale tõsta, et ta Katajanokka sadamasse wõidi puksteerida. Hukkunute laipadest leiti eile ainult üks.

Lätis saadetakse töötud maale tööle.

Riia, 7. nowembril. Ministrite nõukogu arutas eile ulikfasialiselt tööpuuduse wastu woitlemise programmi. Kuuldawasti hoolekandeminister awaldab lähemail päewil erimääruse kes ajas. Walitsuse arwamine olewat, et suur osa töötuid tuleb maale tööle saata.

Scheeli ei wabastata moratooriumist.

Selleks hulk olulisi põhjusi.

Prowintsipankadele pikendati moratooriumi.

Wäljamaalt tagasi jõudnud R. Scheel esines reedel praeguse panga juhatuse ees aruandega oma wälisreisu tulemustest. Inglise pankadest olla Scheelile lubatud krediiti 3 milj. krooni, olla ka loota teisi soodustusi asja parandamiseks. Seepärast tahab Scheel paluda moratooriumi lõpetamist. Selleks peab ta aga esitama wastawa palwe panga juhatusele ning nõukogule, kes siis omakorda majandusministeeriumis samme astuks.

Moratooriumi lõpetamiseks nihwa on aga wähe wäljawaateid. Selleks on hulk olulisi ja takistawaid põhjusi. Kõigepealt pole weel panga enese rewideerimisega lõpule jõutud. Edasi tahetakse enne selguseie jõuda ettewõtete seisukorra üle, keda Scheeli pank finantseerinud jne.

Samal ajal, kui Scheeli pangale määrati 3-kuuline moratoorium, määrati selle pangaga tihedalt seotud ja pangaga koos raskustesse sattunud Tartu tööstuspangale ning Pärnu Krediitpangale ja selle Rakwere osakonnale 1-kuuline moratoorium.

Nüüd on majandusministeerium nende pankade moratooriumi weel 1 kuu wõrra pikendanud — kuni 10. detsembrini.

Wihased wõitlused Mandshuurias.

Jaapan pannud edasitungi seisma.

N.-Wene tahab jääda erapooletuks.

Genf, 6. nowembril. Hiina delegaat dr. Sze esitas täna Rahwasteliidu sekretariaadile uue noodi, milles kaewatakse jaapanlaste edasitungi üle Mandshuurias, mis on wiinud wihasele wõitlusele Nonni jõe ääres. Teadetes, mis Jaapani poolt Rahwasteliidule on antud, kujutatakse Mandshuuria sündmusi koguni teises walguses. Selles, et Nonni jõel on puhkenud wõitlused, olewat süüdi üks alam Hiina wäejuht, kes ülemuselt saadud taganemiskäsu olewat jätnud täitele panemata.

Shanghai, 6. nowembril. Jaapani allikast saadud teadete järgi Hiina wäejuht Matschanshangi wäed asuwad praegu Tsitsikaris, kus walitsewat suur korralagedus. Matschanshang tahtwat ametí maha panna. Heilungkiangi prowintsi ajutiseks kuberneriks saawat Tschang Hai-Peng, kellel olewat jaapanlaste poolehoid.

Tokio, 7. nowembril. Lahing Nonni jõe raudteesilla juures on nüüd lõppenud. Sõjaministeerium seletab, et Jaapani wägedel on antud käsk mitte tungida Tautschisi kaugemale põhja poole. See koht asub 7½ miili Nonni jõest põhjapool. Sõjaministeeriumi teadaandes öeldakse, et pärast Tahingi okupeerimist Jaapani wäed ei aja enam taga hiinlasi, kes põgenewad Angangki suhis. Tschangtschunist wäljasaadetud Jaapani toetuswäed peeti kinni poolel teel.

Moskwa, 7. nowembril. Oma eilses kõnes Molotow kõneles ka Hiina-Jaapani konfliktist. Ta seletas, et Nõukogude walitsus harrastab Kauges Idas wäljas erapooletuse ja mittewahelesegamise poliitikat. Teatrid punawäe sisetungi hädaohust Mandshuurias lewitatawat Wenemaa wastaste poolt ainult selleks, et leida õigustust jaapanlaste okupatsioonile.

Tokio, 7. nowembril. Lahingus Nonni jõe raudteesilla juures on jaapanlased kaotanud 36 meest surnutena ja 111 haawatuna. Hiinlased on põgenedes maha jätnud umbes 200 surnukeha. Nende hulgas on leitud ka üks Nõukogude punawäe ohwitseri laip.

Tokio, 6. nowembril. Wastus, mis Jaapani poolt Rahwasteliidu nõukogu esimehele Briand'ile antakse, ei ole weel teada. Arwatakse, et wastuses määratakse ära need piirid, millest kaugemale Jaapan ei wõi minna.

Tellige „Rahwa Sõna"

Kõmulehed ärewust õhutamas.

Tahawad sihilikult kukutada krooni.

Kas tuleb tarbeaineteſt puudus?

Ühenduſes wäliskaubanduſe korraldamiſe ſeaduſe arutamiſega on „Päewaleht”, eriti aga Weileri lamba leheſ ceſariſ „Waba Maaga” hakanud law-tama ſihilikke teateid [illegible] tekitada hulkades ärewuſt ja paanikat.

Nii kõneldakſe, et walitſus wäliskaubanduſe korraldamiſe ſeaduſe alusel tahtwat ära [illegible] eſimeſejärgu tarbeainete, nagu [illegible], ſuhkru, benſiini jne. ſiſſe-weou, milleſt aga [illegible] teeb otſekohe järelduſe, et meil [illegible] lähemal ajal peab puudus tulema.

Edaſi ſeletatakſe, et ſiſſewe-du lakeb üksikute ſuurärimeeste kätte, mille tagajärjel [illegible] tõuſta. [illegible] järel-dus — tuleb osta odawat ſuhk-rut, ſoola jne. kokku, enne kui on hilja.

Aga ei lepita paljalt ſeeſu-guſe üldſõnaliſe äſituſega, waid „Waba Maa” teeb otſe-kohe ſoguni eſimeſel lehekülje[l] „[illegible] warustawad end ſuhkru ja jahuga”. [illegible] kuidas teatel elawat ko-[illegible] „[illegible]” elawamat [illegible], kui muidu ning liſatakſe juure, [illegible] oſtjateks olnud [illegible] ſeaduſe arutamiſega [illegible] lõnud [illegible].

Kui nüüd inimeſed [illegible] ſuuremat [illegible] wõib [illegible] mõneſt [illegible], kes ſe aſjade üle [illegible] ei ſuuda, [illegible] ſündmuſed, kus [illegible] ja [illegible] ſuhkru pärast [illegible].

[illegible]

ſamuti, et neid aineid weetakſe ſiſſe nõnſamaadeſt, kes oſtawad meilt meie ſaaduſi.

Teiſeks ei mõelda ſiſſewedu anda ühe äri monopoliks, waid luuakſe kord, kus ſiſſe wõiwad wedada ainult 1. järgu kaubanduslikku ärituunistusega ärid — niipalju kui neid on ja neid tekib. Seega jääb wõiſt-lus importöör[i]de wahel alles ja neil pole wõimaluſt oma leakſe-arwamiſe järgi wõtta [illegible]. Nii pole abſoluutſelt mingit põhjuſt karta ſuurt [illegible] tõuſu, wäljaarwatud wahest ainult ſeewõrra, kuiwõrra wä[l]iskaubanduſe korraldamiſe [illegible] kulutuſid nõuab.

Milleks ſeeſuguſt korda tar-wis?

Aga kõike peab teadma, et meil korda läbiks ſundida nõnda, kuidas meie oſtame eſimeſe järgu tarbeaineid, oſtma meilt meie ſaaduſi. Saame aga wahetada omi ſaaduſi wälisturule, ſiis wähendab ſee meil tööpuuduſt ja wõimaldab inimeſtel leida teeniſtuſt.

Kui „Päewaleht” ſelleſt ei taha ſaada aru ja ta „majan-dusteadlane” Tia kõneleb „Imede taimelawaſt”, ſiis on ſee ſihilikkus, nagu meie ſeuna [illegible] wareomaltki küllalt oleme näinud. Üldſe armaſtab ſee härra teha päise tarka nägu, kuid ta kirjutiſte iga rea wahelt mõhib waſtu ſeeſuguſe pealiſ-kaudſus, ebaaſjalikkus ja kui tahate aſjatundmatuſe, mida ei ſaa andeſtada inimeſele, kel majandusteadlaſe diplom taſ-kus. Aga mõi ſiis diplom inimeſele midagi annab!

Teiſeks on wäliskaubanduſe korraldus meil üks abinõuna tarwilik meie rahakurſi hoid-miſeks. Riigikogu koosolekul eſineſid majandusminiſter Sumn ja rk. Rei põhjalike ſele-tuſtega ſelleſt, milline mõju on ſinnemis oleks meie rahwamajanduſele, aga eeſkätt just palgatööle elawatele kihti-dele, kui meil korda ei peaks minema hoida ſtabiilſena kroo-ni kurſi. Walitſus on põhja-likult ſeda küſimuſt kaalunud ja tahab kõik teha, mis iganes wõimalik kurſi hoidmiſeks.

Igaüks, kes walitſuſe poolt ſeks tarwituſele wõetud abinõu-de waſtu töötab, aſetab ſeega iſeenneaſt meie krooni kurſi ku-kutajate kilda.

Kahepalgaga mängu, nagu ik-ka, ajab aga tööerakond. Riigi-kogu rahaasjanduſe komiſjonis teatas tööerakonna ametlik ſinder Kaik, et tööerakond hääle-tab wäliskaubanduſe korralduſe ſeaduſe waſtu. Üle öö oli aga tööerakonna ſeiſukoht muutu-nud. Teiſel teatas Strand-man, et tööerakond ei taha teha walitſuſele raskuſi rahakurſi hoidmiſel ja jääb ſelle ſeaduſe arutamiſel erapooletuks. Sama päewa õhtul ilmunud tööera-konna „Waba Maa” ſerweerib aga oma lugejatele nõnda, na-gu ſeda wõib teha üksnes innu-kam kurſikukutaja. Kui eſimeſel leheküljel õhutatakſe inimeſi jooksma tormi eſimeſe järgu tarbeainetele, ſiis kolmandal trükitakſe ſuurt-kirjaga kõige ſil-matorkawamal kohal teade krooni katteiwara wähenemiſeſt ja wiiendal küljel tuuakſe „Päewalehelt” kõik ſelle ſihilik ja wale kerimine — otſekohe, et diſkrediteerida hulkade ſilmis neid abinõuſid, mis walitſus kawatseb tarwitada kurſi hoid-miſeks. Ja ſee pole juhus, waid niiſuguſt joont on „Waba Maa” pidanud kogu aja. Meile näib-ki, et ſee leht [illegible] püüab rahakurſi allalöömiſe poole, kuid awalikult ei julge ſeda öelda, nagu ei julenud tööerakondki jääda Kaſe ſeiſu-kohale.

Oleme kindlad, et rõhuw osa meie rahwaſt pooldab kurſi ſta-biilſuſe hoidmiſt ja hoolimata mõnede lehtede waſtutustundeta [illegible], täieſikult mõiſtab ja toetab neid abinõuſid, mis walitſus ſeks tarwituſele wõtab.

A. FREDERKING
Mari on kasulikum perekonnaseep.
Mari pehme waht on täiesti neutraalne.
Mari lõhn on peen ja püsiw.

„W. Maa” ja „õiged andmed”.

Kas sisaldas trükitööliste liidu märgukiri waleandmeid?

„Waba Maas” nr. 261 püüt-takſe Eeſti Trükitööliste Liidu poolt haridus-ſotſiaalminiſtrile ſaadetud märgukirja puhul ſele-tada, nagu oleks märgukirjas „Waba Maa” trükikoja kohta waleandmeid eſitatud. „Waba Maa” trükikoda polewat oma tööliste palku mitte alandanud, waid koguni waſtupidi — kõr-gendanud.

Et E. T. L. märgukirjas toodud andmed palkade kärpimiſe aſjus tõele waſtawad, ſeda teawad kõik Eeſti trükitöölised. Wõiks ju ka haridus-ſotſiaalminiſter eſitatud andmeid omalt poolt kontrollida laſta. Wahe ſeiſab ainult ſelles, et märgukirjas mainitud eſimene ja kolmas trükikoda toimiſid pal-gawähendamiſe aſjus awalikult, ausmeheliſult, kuna ſealjuures „Waba Maa” trükikojaſt lahti-laſtud töölised, kes ſaid palka wähemalt kr. 21.— nädalas, wõeti küll peale trükitööliste ſtreigi lõppu tagaſi, kuid palka makſeti mitte enam endiſes ſuu-ruſes, waid kõigeſt kr. 15.— nä-dalas. „Waba Maa” härrad teadſid, et inimene on raskes olu-korras ja peab leppima igaſu-guste tingimustega. Seega alan-das „Waba Maa” trükikoda pal-ku mitte enam 5%, nagu märgu-kirjas mainitud teiſed kaks trüki-koda, waid terwelt 29%. Ja kui-gi nüüd „Waba Maa” liſas mõne töötiſel 15-kroonilise palgale 3 juure, kas peab ſiis trükitöölis-kond wõtma ſeda kui palgakõr-genduſt?

„Waba Maa” trükikoja juha-tuſel peakſid olema teada trüki-tööliste palgad Tallinna ſoliidſe-mates trükikodades. Wõi tahab ka „Waba Maa” wõtta eeskuju mõneſt nurgatagujeſt wäikeſt „poeleieſt”, kes oma tööliſtele makſawad palka kr. 1—2 päewas ja produtſeeriwad trükitöid, mi-da wähes korralikul trükitöölisel ſuda pööritama hakkab.

Õnneks pole Eeſti trükitöölis-kond langenud „Waba Maa” neegripoiste taſapinnani ja iga aruſaajam trükitööline pooldab täiel määral praegu makſwat käitiste tööaja ſeaduſt, mis ta-kiſtab teha tööd mõnel mehel 10—16 tundi päewas, kuna tei-ne ſealjuures koguni tööta peab olema. Sellepärast wõib ainult kõneall olewa „Waba Maa” ar-tikli autor oma puudulikku aru-ſaamiſega E. T. L. märgukirjast omale ettekirjutada käitiste töö-aja ſeaduſe tembeldamiſt palga wähendamiſe abinõuks.

Nende ridade kirjutaja pole wõtnud omale eesmärgiks „Wa-ba Maa” härradega käesolewa aſja kohta waielda, waid ſelle kirjutiſe ülesanne on Eeſti töö-liskonnale teha teatawaks, mis-ſuguste waſſimistega „Waba Maa” ſakſad hakkama ſaawad. Tallinna trükitöölised omalt-poolt tunnewad neid küllalt häſti juba wareemateſt aegadeſt. On harjutud ſelleſt ringkonnaſt näge-ma igaſuguſt ſurwet tööliskonna waſtu [illegible], wagatſewa mas-ki taga.

Trükitööline.

Abja wallakool 75-aastane.

Läinud pühapäewal pühitſes Abja wallas Kardi algkool oma 75. a. juu-belit.

Eſimeſeks õpetajaks kooli algusest [illegible] 1856. a. peale oli tolleaegne ku-ſanik J. Jung. Temale järgnes ta wennapoeg A. Jung, kes Wiljandis praegu adwokaadiks, ſiis J. Raekſon ja praegu on neil Haim.

Jimmie Higgins.

Upton Sinclair'i romaan.

34

Naiſele ſotſialiſtid meel olt ſeda moraalſet, kuna teadis, et ta tiaud aſja oli teinud [illegible] ari. Lahedukſes aſuwa ſõkſeainete wabriku juures [illegible] wäikeſt [illegible]. [illegible] Gutteri [illegible] ning [illegible] ſaewas waid [illegible] Gut-ter [illegible] kapitalistlikuid. Jimmie ſee oli ſeda [illegible] tegemiſe [illegible] nud, [illegible] peremehe [illegible], et [illegible] kaewab [illegible]. Kaud pidi ta ſelle [illegible] kõigega [illegible] koffaleeere [illegible] Jimmie [illegible].

[illegible] kes oli ta [illegible] ohtu [illegible] ariame kui korrad [illegible] wähemalt [illegible] Jimmie kogu ſelle [illegible] nagu et [illegible] kohal [illegible]. Jimmie oli ta [illegible]

genenud. kuid nüüd akki ilmub „Dagos'ide” itaallaste pilkenimi Ameerikas, kari labidate ja kangi-dega, kaewawad ümber kanamaja, kus Lizzie hoidis oma ühteteiſkümmet kana ja kuke ning tahuwad üles ka ſeenin ja kaks päewa hiljem weereb kohale määratu maſin ruupakuorma-ga, nii et kogu ümbrus wäriſeb ja põriſeb. Riimoodi ſalutas raudtee järele kiigawamale maa ſiſſe ja [illegible] aga paraſt põrtieſid roobastel Jimmie elamuſt mööda lugematud wagunid, täis tſementi, rauda ja [illegible]. Nii oli ſee patriot ja [illegible] ning laedale walkele [illegible]. Paar kuud hiljem [illegible] koga peetaud uueſt ning kuulſe wabrikuſt tulemas rongi, laaditud [illegible] ning teiſte [illegible], määratud tapmi-ſeks ja häwitustööks.

III.

[illegible] Jimmie Lee-wille parteiduhmant, et [illegible] [illegible] Ühendriikide preſident [illegible] ſõdadele [illegible], et nad ſo-[illegible] ning deklareeris, et Ameerika [illegible] ſekkuſ [illegible] et taha oli waja. See muidugi [illegible] Leeswille ſotſia-liſte [illegible] rahuloluſtundeaga: ſeda [illegible] olid nad oodanud ja tahe [illegible] kuid ei loonud [illegible] kapitaliſtlikult preſidendilt oma nõudmistele toetuſt leida. Nüüd otſustaſid nad nõuda, et preſident oma nõudmistes ſammu kaugemale astuks ja et ſõnadele järgnekſid ka teod. Kui Ameerika tõeſti tahab end teiſte wereſt puhta hoida, ſiis keela-gu ometi praegune tapaari relwas-taſe walmiſtamiſega.

Siiski kapitaliſtlik preſident ei teinud end üheſt Jimmie Higginſiſt ſellaſtele ſammudele ſundida. Päe-wad mööduſid, jaanuari lõpul wal-gutas wiimaks pikkenool: ſakſa wa-litſus deklareeris, et ta lahti ütleb rahuanäwabeliſeſt kokkuleppeſt ning [illegible] kuulutab ka kõi-kidele [illegible] riikide [illegible] ja kaubalaewadele. Paar päewa pärast ſeda laſe Jimmie ühingu koos-olekul ning teiſis ſealt eeſt pueritalt wremeid meeled. Sel päewal oli Ühendriikide preſident kongreſſil (parlamendile) eſinenud ſõjaſt oſa-wõtmiſe nõudmiſega: ſakſa ja auſtria [illegible] maratieſid wihaſt, [illegible] ning peetakſe [illegible] waſtu, mis nende [illegible] „Tooliſ” [illegible] ja patriotid nõudſid, et [illegible] Siis talle tarwis [illegible] tauaw korraldamiſele: ſiſ ajaſt, [illegible] wabriku ſtreik oli likwi-deeritud, punane poliitika eeskaane [illegible] tehtamiſeks. Kär-muſtſed nõudſid ſõjawaſtaste wii-tmute korraldamiſt igal tanawal ning ſõjawaſtaſte lendlehtede lewitamiſt igas majas, nad olid ka walmis ſelleks otſtarbeks raha oh-werdama. Adwokaat Norwood wõttis ſõna ja paljastas parteis tekkinud lõhe. Kui Ühendriigid laſewad endile meeldida Sakſamaa tooreid ſeletuſi ja deklaratſioone, ſiis tähendab ſee hädaohtu kõigele ſellele, mis on kal-lis rahuſõpradele; tähendab ſeda, et wälja näljutatakſe kogu Britannia, et purustatakſe briti merewõim, mil-lele baſeeruwad kogu maailma waba-de walitſustega riigid. Norwoodi kõne kutſus üldiſe tormi wälja ja ta ei ſaanud enam edaſi kõnelda. „Nõudke ſiis wabaduſt ka Iiri-maa'le!” — hüüdis ſeltſiline Mary Allen. „Ja India ja Egiptuſe wa-bastamiſt ingliſe ülemwõimu alt!” — hüüdis ſeltſimees Koeln, klaaſi-puhuja, kelle wõimſad kopſud kahe kümneaaſtaſe klaaſipuhumiſe järele küllalt wõimſad olid kõiki teiſi üle karjuma.

Oli wõimata naerulaginale lõppu teha. Norwood, ſotſialiſt, kes kor-raga hakkab kaitſema ingliſe ſõja-laewu! Seltſimees Gerrity, koosoleku juhataja, tegus puhnamriga waſtu lauda ja nõudis rahu; koosolejad pidid kuulama iga kõnelejat.

Kui Jimmie hilja õhtul koju rut-tas, ſaadis ta kaenla all lendlehtede pakki, mis ta järgmiſel päewal lõhke-ainete wabrikus ja raudtee ehitamiſe juures laiali pidi ſaatma. Endaſt mõiſtetawalt kutſuti ta õhtupoolitul ülewaataja juure ja wallandati töölt; ta ſaadeti wabriku piirkonnaſt wälja ja ſeal kuulutati talle, et kui ta kord weel peaks oma nägu ſinna näitama, et ſiis jalamaid maha laſtakſe. Sa-mal õhtul läks ta riſttee kaupluſe ja püüdis ſeal oma lendlehti mehele panna. Tottus ſelle juures paari ümberlogelejaga tülli, üks neiſt pis-tis ruſika Jimmie ninale hädaoht-likku lähedusſe ja karjus: „Korja oma kondid ſiit, ſõnnikuhunnik niiſu-gune! Kui ſa weel oma riigiäraand-miſe jutuudega ſiia tuled, lükkame ſu riigipiirideſt wälja!”

Kaheteiſtkümnes peatükk.

Jimmie Higgins kohtab ſuurt patriooti.

Nagu oleks kogu maad kurat iſe taga piitſutanud, tüüris kõik ſelle poole, et ſõda ja Jimmie Higginſit kokku wiia — ühe wäikeſe inimeſe märtüüriumiks. Kui ſõjawaimustuſe hullustus Ameerika tõeſti oma ſüüa teiſe haarab, ſiis tema wähemalt teeb kõik wõimaliku ſelle takiſtamiſeks, — nii oli Jimmie iſeendas kurmkindlalt otſustanud. Ta heidab enda ſõja-wankri ette maha, wiſkab raſkanik-kude hobuſekapjade alla, takiſtab oma laibaga ſõjawankri edaſiweere-mist. Selle äärmiſeſt aktiiwiſtlikule programmile leidus aga neli takis-tajat, üks ſuur ja kolm wäikeſt; ſuur oli Lizzie.

Noorsotsialistlik lehekülg.

Uus kallaletung noorsotsialistidele.

Ühe pastori märgukiri riigiwanemale. — Kontrollimata faktid kuiwawad kokku.

Ajalehtede teadete järgi pastor Järwe olewat esitanud riigiwanemale märgukirja — on kord märgukirjade esitamise aeg! — et muu hulgas jällegi noorsotsialistide jumalakwallatuse asjus. Põhjustanud on seda arwatawasti pastor Järwe ja teiste kaaslaste sõjaületunne ühe [illegible] puhul, kus noorsotsialistide korraldatud pidu [illegible] ajade nurja [illegible], mida noorsotsialistid [illegible] ei tarwita oma [illegible], waid mis pidi olema tooduud sinna kellegi muu, ja nimelt [illegible] organisatsiooni liikme poolt.

Aga meid muidu huwitaksid see märgukiri, kui oma wõitelnud, mis töötawad saada eesti rahwaliste waimulike monopoliks. Et pastor ei esita oma märgukirja tõebena nende peale, kes püüdsid takistada pidu [illegible], mida kõnnatakse seaduses awalikku korra rikkumiseña, tohiks olla endastki [illegible]: lekkida eraakadeemia [illegible] peale peaks saama [illegible] moraalike, et [illegible] mõrtiuk waid [illegible] on süüdlane, nagu üks [illegible] pealkiri [illegible]. Ei, siin on tähtis, [illegible] põhimõttelik küsimus: kas noorsotsialistide [illegible] ringwalitsus [illegible] pildata, wõi koguni [illegible] karwimat.

Nende ridade kirjutaja on harjunud hindama ristiusu [illegible] kui ajaloolist wõitlust [illegible] eest, ja seda rist usu [illegible] on olnud [illegible]. Kui [illegible] tarwitab [illegible] — kontrollimata [illegible] oma [illegible] ei [illegible] mitte [illegible].

Üks [illegible] noorsotsialistid [illegible] ja üks [illegible] Pühawaimu kiriku [illegible] et ole waja [illegible], et Eesti Noorsotsialistliku Liidu [illegible]

[illegible]

Eesti riigi ametlikku hümni ega tõusels püsti mõne moodsa tantsu mängimise puhul.

Lähtjaim osa õigust langeb etteheitele, et noorsotsialistide rewinetitekanne on tarwitanud ühe kirikulaulu wiisi. Seda saaks ette heita aga ainult see, kes ise midagi sellest ei tee ega ole teinud. Kahju, noorsotsialistid siin on suuremate ja wanemate eeskujude õpilased: kunagi härrasrahwa meelelahutuseks Tartu Saksa eraakadeemia ees tarwitasid just wiltikud ja rahwuslikud ringkonnad, pastor Järwe jüngrid, kristliku matusel laulu „Nüüd jurnukesa matame" wiisi ja profaneeritud sõnu tänawal, juhusel, kui usuline sardus ja rahwuslik õilsameelsus olid walmis õitsema panema jalutuskeppe. Kui matuselaul, mis on jeonud paljudele mitte ainult usuliste waid ka oma kiigatwamate ja kunawemate elamustega, kõlbas sorilauluks tudeŋgitele waimulikele ja rahwuslikele uitlikele, siis wähemasti selle laulu profaneerijad ei peaks olema rigedad, kui teised õ skreetsemal: teewad sama.

Halwad faktid! Just samade faktide abil wõidakse tunnistada kord jälle kallale ka Pühawaimu pastorile (ei ta saieb lewitada usuwastaseid lendlehti!). Samade fakt dega wõib sõita jalust aaüht sama eduga.

Milleks see, meie weel ei tea. Ajatahes meetod on selge: nagu oleks keegi usulisest hardusest innustud pisaragaji aga mitte seda warem kaia toonud, kui ei olnud weel selgi teada, mis etsekandele tulewad. Meile paistab, et see on sama eteküäne, mida Soome Lapua-liikumine omal ajal tarwitas: arreteerige need ja need, muidu oleme sunnitud neile minema käsitsi kallale. Kas noorsotsialistlik liikumine on siis juba sellne jõud, selle maailmawaateline agitatsioon jääb peatama ainult riigiwanema korraldusega wõi walitsuse otsuse ees? Kas wiimati noorsotsialistlik liikumine pole osanud tõuget [illegible] rahwatrasenna ühinemiseks [illegible] mõlkuga? Ja kas siis tõepoolest on usu ja kiriku propagandaks, kui üks pekalne [illegible] kontrollimata fakt ... püüab [illegible]?

Mul on [illegible] selge, et noorsotsialistliku liikumine ei saa [illegible] tahtlikult wõi tahtmatult walitsuse. [illegible]

[illegible]

Arnold Ljungdal.

UUELE AJALE.

Aeg hämarduw, ahke, kaul termitab kind,
mis waewadest tõusnud kui koit,
tood rahwale rahu, ja lendab kui lind
ku tõrwiku leegitsew loit.
Aeg alandust täis on ja õudu,
ku walgust on oodanud silm.
See tuli meil kinligu jõudu,
et leegitseks kogu maailm.

Kui kõrgele, kõrge e, leegitse,
tuum leek, mis walgustab maad.
Hoone wangitsew langegu kokku see,
kõik müürid las purunewad.
Wana maailm kui walmib, siis teeme
uue helkiwa, õiglase.
Nuteks külwideks muutub me seeme,
me sõprus meil näidaku tee.

Noored töölisnaised maal.

[illegible]

kõigiti kontakti lähemalolewate ühingutega, ja paigus, kus need weel puuduwad, üksikud, energilisemad ja teadlikumad töölisnoored astuwad tõsiseid samme kohalike ühingute organiseerimiseks ja on kõigiti loomulik, et seda tehakse organiseerimiskuu kestel.

See on töö, loomise ja meile, noorsotsialistidele, tööröõmu kuu, kus üksi seltsimees ega seltsiline ei tohiks leppida waid passiiwse pealtwaataja osaga. Maal siiski on seda olnud teatawal määral noor töölisnaine — kahjuks. Tegew ja teadlik sotsialist olla — seda jaatawad paljud, kuid omakorda saab siin tõkkeks maanaisele loomulik argus, liigne tagasihoidlikkus — wõi (tänu kodanlaste laimamisoskusele) koguni wääriti arusaamine noorsotsialistliku liikumisest ja ideest. Rõõmustawal wiisil siiski wõib juba näha, et ka maa naised koonduwad ühingusse, olles teadlikud selles, et waid siis suudame püsida oma kohal kui meie read on tugewad ja tihedad. Meie, töölisnaised, oleme meestega ühewäärilised õiguste ja wõimetes: mis suudawad nemad ühingus, seda suudame ka meie, kui meil on ainult tahet ja paar püsiwat tunnist noorusewerd südames; kui me ei taha olla ainult kartlik ja peatu kari, kes ei tea, milles ta ülesanded. Kui meie wennad on tublid, arlad ja organiseerunud töölised, seltsimeed, siis meie, naiste kohus, on olla samasugused seltsilised. Leidus üksikult on sama halb ku täielik allaheit: [illegible] ja [illegible] ja wastuwaidlus tööd aga [illegible] ja [illegible] kõik sõnad. Enam huwi oma ja kaaslaste töölisklassi [illegible] wastu, enam [illegible] — [illegible] — sotsialismi [illegible]! Aga üksik on weiabt. Näitakem [illegible] töölisnaised, [illegible] töö [illegible] kes [illegible] seltsis, et [illegible] ja õigust eest! Töö ootab tegijaid! Meil noored naised maal, [illegible] on [illegible] kui nad [illegible].

— et üksikult wõitlejaist maanooride kaswab tihe wõrk sotsialistlikke noori. [illegible] sotsialistliku organisatsiooni laiendamiseks on [illegible]! [illegible] töölisnoor on [illegible] töölisnaine, noor ja julge, kes kuuluwad ja weelgi saawad kuuluma noorsotsialistlikesse ühingutesse!

Marta Kuus.
Puka.

Apoliitilise noorsoo teadwustamisele!

Massiorganiseerimisele linnas ja maal! — Wõitlusse sotsiaalse olundi parandamiseks!

Noorsotsialistlik liikumine Eestis on sotsialistliku töölisliikumise eriharuna kujunemas massiliikumiseks, kus noorsotsialistide organiseeritud ridades, sotsialistide punase lipu all sammuwad noored linnast ja maalt. Neid innustab wõitlus sotsialismi eest, wõitlus paremate palgatingimuste, seaduslikult kindlaksmääratud töö- ja puhkeaja eest, wõitlus noorproletaaride hariduse saamise wõimaluste ja kõigist kultuurihüwedest osasaamise eest!

See on ühtlasi wõitlus ekspluateerimise wastu, ning wõitlus sotsiaalse demokraatia eest!

Meie tahe on suunatud sotsialistliku korra ülesehitamisele kogu jõuga; meie püüd on olla walwel demokraatia kaitseks, suunates selleks püüde kestwa rahwasterahu poole ning üldisele desarmeerimisele.

Need on mõtted mis kannawad meid üle kitsaste rahwuste piiride, awarasse internatsionaalsesse maailma — suurde ning kaunisse!

Weel pole kõik noored töötawad hulgad, linnas ja maal koondunud ühisesse fronti oma eluõiguste kitsendamise wastu! Eriti maal on weel waja järjekindlat ja püsiwat, tööd noorsotsialistliku liikumise süwendamiseks ja organisatsiooni laiendamiseks. Hulk on weel neid proletaarlikke noori, kes tundmata oma õiget asendit ühiskonnas, tegelewad saasugustes „erapooletutes" purukodanlistes organisatsioones. Milles tänapäewal töötawa maanoore olukord on soodsam wabrikunoore majanduslikust olukorrast? Lähemal waatlusel ei leia meie seda! Pigemini raskemaks on olukord maanoortööliste hulkadel: päewatöölistel, wäikemaapidajate, kehwikaiunike, popside ja käsitööliste noortel. See suur hulk ebateadlikke ja apoliitilisi noori tuleb teadwustada ning tõmmata organisatsioonilisele tööle sotsialistliku töölisliikumise noorsotsialistlikkude ühingute kaudu!

See osa noorpõlwe tuleb rakendada sotsialismi ülesehitawale tööle koos organiseeritud töölisklassiga!

Jüri Kurwits.

„Wootokrahw".

(Tallinna noorsots. üh. foto harrastusi.)

P[illegible]medasse ruumi on liitud inimesi seina äärde kobilaste. Üks neist ripub peaaegu lae all, [illegible] järele kapi [illegible] waal ning mõni on liitunud end wastu seina, nii et libiseb tapeet ja pudeneb krohwi. Koonutatakse põrandal sinirus ja kõwerdi, põlwitajad ägawad „wahetades" põlwi ja kiirustawad mehikesi, kes askeldab kolmesalgse monstrumi man.

„Tee juba rutem, näe, libisen teistele selga," kiirustatakse „wootokrahwi".

„Ärge latutage, seiske waguſi, sest warsti hakkab. Ja ütlen: pange tähele ning mitte hingata ega liigutada, sest muidu wõib nässu minna kogu meie töö ja waew", ja „wootokrahw" tõstab magneesiumi panni.

„Nüüd!"

Tardumus waldab pildistawaid. Kolmjalgse juurest kostub taiane klõpsatus, wilkiatab sädemeke ent plahwatust ei järgne. Ruum täitub kirumistest ja müürisewast naerust.

„Niiske on rämps sihuke, ei süti", nukrustab „wootokrahw" ja lisub uuesti sütepanni wodrule. Ei midagi. Kõigil kannatus katkemas ja manamised juurenewad. Jälle wilgub tikuke. Ei waibu ka sõnelus. Ent siis, kesel suurimat sõnelust wälgatab pimestaw tulesammas. Hetk waikust ja pimestatud silmade pilgutusi ja alles siis pääseb walla sõnade tornaado.

„Ei ja siis pidid wajutama kui meil kõigil suud ja silmad lahti. Kes neid kõweraid ja wiltuseid lõustu nüüd waatab. Siis ja ei wõinud tõmmata kui meil olid „ülestwõtmise" nääd. Tee ruum walgeks ja korista oma pukksala".

„Wootokrahw" manab niiske magneesiumi ja kõiki maapõhja. Koristab oma „pukksala" ning wäljub nohisedes kõrwalruumesse, kuhu kostuwad pilked ka ebaõnnestumisest.

Oli siis „wootokrahw" süüdi? Oh ei. Süüdi oli niiske magneesium ja olukord, et pildistatawad ei püsinud paigal ja nii ...nii tuligi pilt, mis täis irwitawaid lõustu, kus suud wiltused kui kõwerad melooni lõiked ja kus wõidi silmitseda ühel kehal kolm pead ja seitset silma.

Betoon.

Tall. Noorsotsialistlik Ühing
Tööliskodus W. Pärnu mnt. 31.

Järjekorral. referaatkoosolekul

kolmapäewal, 11. now. s. a kõneleb sms Erik Tuiman

Nõukogude-Wene teel sotsialistlikule plaanmajandusele?

Algus kell 7 õhtul.

Juhatus.

Koosolekud täna.

Suuremad kõnekoosolekud on täna Pärnus ja Sindis, kus kõnelewad Liidu sekretär Oskar Pärn ja Liidu kultuuritoimkonna juhataja Erik Tuiman.

Wana-Mariste Noorsotsialistlik Ühing korraldab [illegible] koosoleku ühingu [illegible] puhul. Kõnelewad Liidu juhatuse liige Mihkel M[illegible] ja kohalik seltsimees Joh. Pilla.

[illegible] Noorsotsialistliku Ühingu kõnekoosolekul kõnelewad Liidu juhatuse liikmed [illegible] ja Jüri Kurwits.

E. üliõpilaste selts „Ühendus".

Tema osa ühiskondliku mõtte arenemisel Eestis.

Jaan Wain.

I.

E. ü. S. „Ühendus" pidas lõ[illegible] nud pühapäewal oma 25. aastapäewa. Et aga selts enne re[illegible] gistreerimist tegutses 13. aastat põranda all, siis näitab tema algus [illegible] aastatesse läinud sajandil. Arwates tagasi [illegible] aastat, leiame ajawahemiku, mil sotsiaaldemokraatlikumad tead. nende [illegible] sotsialismi [illegible] [illegible].

[illegible] oma [illegible] — põranda all, põranda peal, kuni monarhistliku korra [illegible] ja hiljem Eesti wabariigi ajal on olnud ja jäänud kohaks, kus arenesid meie demokraatlikumad [illegible], olles üliõpilasena ja jäädes pärast elus meie [illegible] warmikse parmiks. Üksikud wastupidised näited ei ole suutnud „Ühendusest" kunagi saatwtada üldist [illegible] tunnustamist, on suutnud waid ajutiselt kitkestada seltsi kaswu. Juhuslikult „Ühendusse" sattunud inimesed, kes wõitlikult wõi järjekindlalt on wõõrandanud oma sellimatnit demokraatia, seal laigas ta töölisdemokraatia wastu, on selleni oma eksitust tunnistanud ning „Ühendust" perega lahkunud wõi, kui mitte seda, siis seltsis end koatwõõrana tundes sealt lahkunud.

„Ühenduse" ajalugu koosneb kolmest osast:

1. Wõitlus keisrit [illegible] wõitlemine revolutsioonini.

2. Demokraatlikkude wabaduste kindlustamise ja enese nende wabaduste määrilises kasutamise aeg.

Algamud kogukämisi 1893. a. oli eelühendusslastel, arwult oli neid üle 20, sihiks anda rahwakoosolekutel teistele seda, mida ise õpiti ülikoolis. Eelühenduslaste juhtiwate tegelaste oli Jüri Jaakson, praegu Eesti Panga president. Tollewaaja kuulus ühenduslasi kuni põhikirja registreerimiseni 1906. a. jaaksonlasteks. „Mitmed meie seast olid sotsiaaldemokraadid," kirjutab Jaakson, seltsi praeguse wiisilane, „kuid [illegible] [illegible] kehitanud lahkuda. Meie ühiseks ülesandeks oli wõidelda kõrgemate klasside eesõiguste wastu. [illegible] [illegible] ja pikemat kommenteerimist.

Wastane, selle eesõigusi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ühenduslastel [illegible] [illegible] Sotsiaaldemokraatide [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1905. a. [illegible] „Ühenduse" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] „Ühenduse" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Richard [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Revolutsioonilist meeleolu tekitas eestl. soost üliõpilastes alaline revolutsionääride juurdewool Tartu ülikooli Peterburist ja Moskwast. Pealinnades ei sallinud tollaegne walitsus revolutsionääre, kuid nilluguses wäikses linnas kui seda on Tartu, seeti neid salliwalt. Nii olnud Wene üliõpilaste selts Tartus „Ühenduse" esimesel aastakümnel päris sotsiaaldemokraatia kantsiks. Selle seltsiga olnud „Ühendusel" juba algaastail kokkupuute d. Niisiis sidemega wõime seletada ka asjaolu, et sotsiaaldemokraatlik Wene üliõpilaste selts oma raamatukogu pärandas „Ühendusele".

Ei ole huwituseta lugeda „Ühenduse" 25. aastapäewa albumist, kuidas „Ühenduse" eestkandjad Wenelemise wabaduse pärast wõitlust pidasid. Need kirjutused heidawad üsna' teremat walgust paljudele tollesegistele, muude hulgas ka Grenzsteinile ja Jaan Tõnissonile. Saawad mitgama need ettekeited rahwusluse puudumise kohta, mida „Ühendusele" [illegible] korradel arwustatakse teha, nagu etteheitjale iseloomustust rahwuslusest. Oldi walmis kaebama tsaariwalitsuse wõimukandjatele, et sealse revolutsiooni. Ja nende kaebtuste tulemuseks olid takistused wõitluses kõrgemate klasside eesõiguste wastu. Oleks ipris armas kuulda nüüdki weel, kuidas saab nende kaebamistes näha wõitlust rõhutud talupoja ja tööliste õiguste eest.

Meie wõime nimetada nende kaagete rahwuslaste poole selle pärast, et ajalugu on annud oma hinnangu. Ja see hinnang räägib õigesti ühenduslaste kasuks. Revolutsiooni wõitlejad, mis iseloomustasid „Ühenduse" aastate ridu, on teostunud. Kõrgemate seisuste eesõigused on kadunud, ka haridus pole enam kõrgemate klasside eesõigus. Töötatakse ja elatakse demokraatlikus riigis ja tarwitatakse kuiwõrt ösetakse demokraatlikke wabadusi. Ei saa kõikidele inimwõõwedele ojaks omada ilme ees nõnda selgesti sihte ja kärel wõitu, nagu see on kaanud ojaks esimese ajawahemiku ühenduslastele.

Oleks ekslik mõtelda, nagu oleks ühenduslaski kannud kaitseinaline revolutsioonilisus. Raskema reaktsiooni aastail, millisteks peame tunnustama wastab enne ilmasõda, tungis põlunde hingesse kõhklemine. Hakati arsima mõtet, milleks üldse elatakse. Samuti ka, milleks on „Ühendus", kui elamiseks ja töötamiseks pole enam õhku, pole wähematki wabadust: üksikutes inimestes ja „Ühenduses" kui terwikus sõjis tihti päewakorral ülesanne leida — raison d' être. Sellia selleks, et ülikoolis õppida, ja õwinda selleks, et oleks tulewikus rohkem süüa, see ei suutnud rahuldada ühenduslasi, seda ühiskondlikkude [illegible] küsimuste wäärtusena pärmi. Kuid selle umbse õhu lahendas revolutsioon, mis on ühtlasi kõwutlukaks „Ühenduse" esimesele ajawahemikule.

Belgia suurema kirjaniku üks uuemaid teoseid
M. Maeterlinck:
Termiitide elu
Tõlk. M. Sillaots, 180 lk., hind 2 kr., köites 2 kr. 50 s.
Termiitide elu näitab inimkonna tulewikku: kuhu wõib areneda meie ühiskondlik kord, kuhu wõiwad wiia meid tehnilised saawutised ja mehhaniseerimine, kui kaugele wõiwad areneda mõned omadused. Termiit näit. saadib puud ja maad ja samast munast wõib lasta wälja kaswada töölisi, sõdureid, kuninga wõi kuninganna, wõib teha meheks wõi naiseks, — sõnaga nii nagu nõuab tegelik wajadus.
Eesti Kirjanduse Seltsi Kirjastus Tartus, Lai t. 35, tel. 601.

Autode mürale piir.

Mootorratastele ja sõjawäe autodele korralikumad summutajad. — Teedeministeerium nõuab waljemat kontrolli.

Teedeministeeriumi poolt on omawalitsustele, linnawalitsustele saadetud ringkiri, milles nõutakse waljemat järelwalwet wananenud tüüpi mootorsõidukite üle, mis oma walju mootoripäriniga kodanikkude rahu häiriwad. Ringkirjas juhitakse sellele tähelepanu, et eriti kuiwwad autod, mootorrattad ja wanemat tüüpi autod puudulikumumbutaja tõttu mootori käimapanemisel kui ka sõitmisel tekitawad kõrwulukustawat ja wäljakannatamatut kära, ja see elanikkude hulgas annud ajalt nurinat tekitanud, millepärast wajalik on sellaste sõidukite üle korralikumat järelwalwet teostada. Asjaose puutuwatel ametisutustel ja politseiwõimudel tuleb selle eest hoolitseda, et sellased sõidukid korralikumate summutajatega oleksid warustatud. Ka keelatakse sõiduki seismajäämisel mootori töötama jätmine.

Raiskamine Raasiku t.-ühisuses.

Ärijuht saadeti wahiall Tallinna.

Raasiku, 7. nowembril. Neil päewil teatas Raasiku tarwitajate ühisuse juhatus kohalikule politseile, et ühisuse endine ärijuht Hans Kuulmann on oma tegewuse ajal kõrwaldanud 2400 krooni ühisuse raha. Raharaiskamine olla nüüd rewideerimisel ilmsiks tulnud.

Politsei wangistas eile Kuulmanni ja saatis ta Tallinna kriminaalpolitsei korraldusse.

Kriminaalpolitseist [illegible] järele [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Wiinawõtmisel tapeti mees.

Noalöömine 3½ a. wangi.

14. juulil õhtul möödunud suwel wiibisid Roman Preimann, Johannes Adermann, Julius Palmkron Paldiskis „Rogerwick'i" restoranis. Joodi wiina ja õlut. Südaööl lahkusid mehed, minnes koos sadama poole. Adermann, kes meestest kõige rohkem purjus, hakkas märatsema, kusjuures lõi teda waigistada püüdwale Palmkronile mitu hoopi pussiga. Hoopidest oli kaelahaaw surmaw.

Tallinna-Haapsalu rahukogus oli asi arutusel reedel, kus Johannes Pauline pg. Adermann 3½ aastaks wangi mõisteti, wõttes arwesse eelwangistust 3 kuud.

Haawarüüstajad aastaks wangi.

Kallid lilled haudadelt.

1. juulil möödunud suwel märkas Miron Shatsky et tema tütre hauale Kaarli koguduse surnuaial, Tallinnas, oli warastatud 1 krooni wäärtuses lilli.

Shatsky sai oma lilled kätte Uuelt turult Antoniina Iwanowa käest, kes neid müüs. Wiimane seletas, et ta oli ostnud lilled Alma Latsilt ja Pauline Salult. Juurdlusel tuli ilmsiks, et wiimased üheskoos olidki toimepannud lillewarguse.

Tallinna-Haapsalu rahukogus oli asi arutusel reedel, kus Alma Lats, kui waremalt warguste eest karistatud isik, 2½ aastaks ja Pauline Salu üheks aastaks wangi mõisteti.

Öine tulekahju Nõmmel.

Ööl wastu laupäewa märgati tulel Nõmmel, Piiblaka tän. 15 Karl Tordeti puumajas. Hoone on ühekordne, katusekorraga. Tuli oli kuidagi lahti päässenud katusekorral, mis ka ära põles, kuna tuletõrje ennastsalgawa töö tagajärjel alumine majakord päästeti.

Tule tekkimise põhjust uurib praegu kriminaalpolitsei. Majas elas waid Tordeti perekond — abielupaar kahe alaealise lapsega. Hoone oli kinnitatud EKS 4000 kr. eest, majakraam aga kinnitamata.

Kanamunade noteering 6. nowembril 1931. a.

Ekspordimunad üle 60 gr. — 61 senti kümme, 50—60 gr. — 59 s. kümme; siseturumunad üle 50 gr. — 52,5 s. kümme, alla 50 gr. — 42,5 s. kümme.

Hinnad on mõistetawad franko sorteerimispunkt ning maksawad alates 31. oktoobrist s. a.

Loodetaw ilm.

Pühapäewal, 8. nowembril.

Keskmise tuulega, pääwal merel paiguti lõuneidawaid idakaarte tuuli, kohati weel udu ja kergeid lademeid, ööseil sisemaal kerge külm ja päewal paar kraadi sooja.

Tallinna apteekide öövalwe.

Laupäewal wastu pühapäewa:

G. Graudeberg ja E. Lepdem apteek, S. Karja uul. 4, tel. 445 88, A. Jõgi apteek, Paldiski mnt. 2, tel. [illegible], Linna apteek, Jaani tän. 6, tel. 445 41, Linna 2. apteek, Tel[illegible] tän. 10, tel. 430 42, H. Wilkeimi apteek, T. Tartu mnt. 47, tel. 308-42, Hainekatja apteek, Estonia puiestee 23, tel. 23-31-66, Nõmme [illegible].

Pühapäewal wastu esmaspäewa:

[illegible] apteek, Narwa mnt. 52 b, tel. [illegible], Linna apteek, Jaani tän. 6, tel. 445-41, Linna 2. apteek, Tellisk[illegible] tän. 10, tel. 430-42, Hai[illegible] apteek, Estonia puiestee 23, tel. [illegible] [illegible] Nõmme [illegible].

RAADIO.

Pühapäewal, 8. nowembril.

Tallinn. 9.55 jumalateenist. ülek. Jaani kirikust. Jutlustab õp. Sternfeldt. 12.15 põllumajanduslik kõne. 12.45 põllumajanduslikke teateid. 13 lõunakont. Juh. mõd. Ret. Krull. Orkester: Lindsay-Theimer, Puistalegende. Bayer, potp. „Nukkudesse". Lugini, Kellade häälõ. Berger, Walss triste. Popp, Läts Tootenaist. Lindsay-Theimer, Villamo-csardas. Dreyer, Tango „Arlekin". Millöcker, potp. op. „Kerjusüliõpilane". 16.30 ajawiitemuusikat helipl. 17.30 „Waimuerus" seltsi kõned. „Inimese suur õnnetus" (eesti ja wene keeles). „Igawese pina õpetus pühakirja wastane" (soome keeles). „Lipp rahwale" (rootsi keeles). 18.30 teateid ja heliplaate. 18.50 päewauudiseid. 19 autorite tund. A here Kiwikas, kaarlend uuest romaanist „Welsliwõitija". 19.30 Tallinna Meeste laulu Seltsi ettekandeid heliplaatidelt. 20 ülekanne Tartust. 20.05 kontsert: Juh. mõd. A. Krull. Orkestri ettekandes möödunud nädala kuulmaid palu. 20.45 „Mamanna kunstnikud". K. Sawi kompileeritud operett 1 waat. Muusika: A. Jolson, K. Brüll, W. Rose, J. Cowler, H. Ulli. Tegelased: Mari Kadakas, turukaupleja — Hilda Gleser. Leidi Männik, tema tütar — Milton Laid. Ruudi Männik, Leidi mees, muusikaõpetaja Konstantin Sawi. 21.30 kontserdi järg: Orkestri ettekandes möödunud nädala kuulmaid pa.-n. 22 moodsat tantsumuusikat „Estoonia" Walgeit saalist (The Estonia Dance Orchestra).

Tartu. 10 jumalateenistus Pauluse kirikust. Jutlustab õp. Habicht. 12.15 ülek. Tallinnast. 16.30 ajawiite-muusikat heliplaatidelt. 17.30 ülek. Tallinnast. 18.30 teateid ja heliplaate. 18.50 ülek. Tallinnast. 20 ilmateade ja ajamõtaja õiendus. 20.05 ülek. Tallinnast. 22 tantsumuusikat heliplaatidelt.

Lahti ja Helsingi. 13.35 raadiokwarteti laule. 14.30 rahwakontsert. 17 heliplaate. 19.10 ringh. ork. konts. 20.10 laule. 20.55 ringh. orkester.

Stokholm ja Motala. 16.30 heliplaate. 18.15 van Beethoweni wiiulisonaate. 21 ringh. ork. kontsert. 23.23 ajawiitemuusika.

Kalundborg. 13 kellamäng ja kontsert. 15 heliplaate. 16.25 rahwakontsert. 21 rahwal. sõjamarsse. 22.10 helweetsia koorikontsert. 22.45 orkestri ja solistide kontsert. 23.45—1.30 moodsat tantsumuusikat.

Warsjaw ja Katowice. 13.15 filharm. ork. kontsert. 18 heliplaate. 18.45 kontsert. 19.30 koorikontsert. 20.25 heliplaate. 21.15 rahwakontsert. 23.10 wiiuli- ja klawerimuusikat. 24—1 tantsu- ja ajawiitemuusikat.

Königswusterhausen. 8 Bremeni sadamakontsert. 12 muus. ja tõnekoor. 12.30 Joh. Seb. Bachi kantaat. 13 rahwakontsert. 15.50 mandol. konts. 19.40 wana orelimeistreid.

Langenberg ja Köln. 8 Bremeni sadamakontsert. 9.30 hommikkontsert. 12.30 Bachi kantaat. 15.50 muusikat. 14 kontsert. 17.30 kontsert. 21 Richard Wagneri „Das Rheingold" — eelmäng.

London ja Daventry. 17 hommikkontsert. 18.15 BBC kaitsewäe ork. konts. 23.05 oratooriumimuus. 24.43 —1 ülek. Cardiffist.

Leningrad. 7.20 heliplaate. 10 hommikkonts. 15 konts. lastele. 16.01 konts. 18 ajaõit. õiend. ja ilmateade. 18.05 töölisleht. 19 talupoialeht. 19.30 konts. 20.30 kirjand. muusikaõhtu. 1.30—1.02 raadio-kestöö, teateid ja kontsert.

Moskwa WZSPS. 5—7.30 wõimlemist, päewauudiseid, muusikat. 7.30 hommikkontsert. 10 raadioleht „Proletar". 10.30 kontsert. 10.55 ajan. õiend. 11 raadioleht „Proletar". 13 konts. 16.55 ajan. õiend. 19.30 raadioleht „Proletar".

Esmaspäewal, 9. nowembril.

Tallinn. 15.30 päewauudiseid. 15.45 ajan. õiendus. Muusika. 16.30 heliplaate. 18.30 teateid ja helipl. 18.50 päewauudiseid. 19 ülekanne Tartust. 19.30 Ühisteelise Liidu sekretär Jaanusson: Reisiwerre Schweitsist. 20 ülekanne Tartust. 20.05 wanamlik kontsert Jaani kirikust. Kawas: instrumentaal- ja wokaalettekanded. Teletuk annab prof. Terman. 21.20 A. Dworak, Tšellokontsert, op. 104 (helipl.). Esitawad: Emanuel Feuermann ja Berliini riigiorkester M. Taube juhatusel.

Tartu. 11.45 heliplaate. 15.30 ülek. Tallinnast. 18.30 teateid ja heliplaate. 18.50 ülek. Tallinnast. 19 inglise keele tund algajatele (mag. Silver). 19.30 ülekanne Tallinnast. 20 ilmateade ja ajamõtaja õiendus. 20.05 ülekanne Tallinnast.

Kr. 10.000.— Kr. 2.5000.— Kr. 1.000.— Kr. 500.— jne.

Wõidate kaitseliidu loteriil 31. dets. 1931. a.

Tallinna pisiuudiseid.

Gaasiwalgustust täiendatakse

Hobe ja Wiedemanni tänawal. Hobe tänawal ei olnud [illegible] gaasipunkti.

Külpla korramatsuga.

Johanna Kamp on enne [illegible] nud peremehega koera, [illegible] dab „Loomakaitse selts", [illegible] wabastada end koeramaksust.

Rahandusosakond teab, et palwe rahuldamiseks puuduwad põhjused. On koer peremehega, [illegible] tarwitada terwishoiu osakonnale, [illegible] teeb korralduse hukkuma [illegible] miseks.

Awalik linnuwalja

linnamaksust wabastamise kohta [illegible] tab linnam [illegible] parimisele, et [illegible] ilus, [illegible] sele antakse auhinnad. [illegible] aia on [illegible] wõõr[illegible].

Linnawalitsus ja wabeltkaupmeesad.

Järelpärimise peale, milliseid abinõusid linn on rakendanud tarwitajale wõtta ülesostjate ja wabeltkaupleiate liigkasuwõtmise waastu wõitlemiseks, teatab linnawalitsus, et linna toiduainetekauplusete awamist ei [illegible] linnawalitsus arutusele wõtta; küll aga peaks ühistegelised [illegible] asja korraldamise oma [illegible] wõtma. Kaalumisel on olnud alaliste loomeja [illegible] kauba korraldamise [illegible] Tallinnas, et wabeltkaupleiate wähendada. **Kuidas on seebikauplemisega lugu?**

Inimesed, kes muidu [illegible] wabeltseebe, kiituwad muidu, [illegible] et plaani ei ole, et Tallinna linnawalitsusele esinenud palwega, tubade neile seebimüüki, mis helpust ära seebitu, tarlata.

Ennem lunastasid need inimesed igapäewa 10-sendilise müügiloa, ent nüüd nad kurdawad, et neile [illegible] enam ei antawat.

Palwes mainitakse, et nüüd [illegible] aja eest Weekeed [illegible] wad jaama [illegible], mis olevat neile [illegible]. Ennem lubati ja nüüd enam mitte. **Kuidas siis linnawalitsus leiete just nüüd tarwitatuks keelata oma seepidega kauplemist?** Linnawalitsus wastas palwele eitawalt.

Hangeldatakse lihaga.

Iga linnawalitsuse koosoleku puhul on esitatud tida palwesid lihakauplusete awamiseks. Kuidagawom on äri iel ajal erakordselt hea.

Tööd ei tee.

Linna terwishoiuinspektorid kontrollisid öötöö asjus 118 pagarii- ja leiwatööstust. Keelatud ajal töötasid 8 tööstust ja 34 juhul ei lastud kontrollijaid tööstusesse sisse.

Kannu kultuur- ja hariduselust.

Kunda naabrikihelkondades [illegible] mastel ehitamisehooaja [illegible] hulgana uusi ehitusi tehes, [illegible] päsi elumaju kui ka kõrwalhooneid. Eit Kannu pool elanud [illegible] kehwas märkia [illegible]. Uusi maju ehitasid peaaegu ainult asunikud ja järweäärsetes külades ka mõned maata elanikud. Lõpule wiidi Kagiwiel Wolguta koolimaja ehitus, kuna möödu [illegible] koolriummideks, [illegible] maja lõhutu. [illegible] uued [illegible] raamud ehitati Lapetuline külla. Kannus on majadekogu [illegible] ainult kiriku ja kirmuaia [illegible] paarikümne aasta jooksul on [illegible] juure ehitatud ainult paar-kolm maja. Seltsimaja ja [illegible] kontoru Kannus ei ole. [illegible] gata endine magasiait [illegible], mida [illegible] seltsi [illegible] tarwitab. [illegible] lastakse [illegible] ben rahuloldawalt. [illegible] rahwaraamatukogu [illegible] kaunit.

Wer.

E.S.T.P. Tallinna ühing asutas maleringi.

Neljapäewal, 5. nov. asutati E.S.T.P. Tallinna [illegible] juure malering. Asutamise [illegible] koosolekult wõttis [illegible] malehuwilist [illegible] Ringi juhiks waliti A. Peterson [illegible] [illegible]

Wanad kelmid püügsid noori.

[illegible] näwdis meeskond [illegible] [illegible]

INIMPEA PAPPKARBIS.

Kuidas kreeka talumehed teenisid 40.000 krooni. — „Olümpi needuse" lõpp.

Hiljuti tulid Atheena politseipeawalitsuse kaks meest ning tahtsid tingimata politseipresidendiga kõnelda. „Kahetsen," wastas uksehoidja, „kuid ei pääse presidendi jutule. Wõõrale kirjalikult tema poole . . ."

Mõlemad mehed olid äärmiselt erutatud. Neudel oli kaasas suur hallist papist karp, mida nad hetkekski käest ei pannud, nagu peidaks see mingisuguseid hinnalisi asju. Nad nõudsid kategooriliselt presidendi jutule pääsemist, ei öelnud aga milles asi seisab. Toonitasid, et igatahes olewat midagi wäga tähtsat . . .

Lõpuks, pika ootamise järele lubati nad õhtupoolikul kella 5 ajal tagasi tulla.

Suur üllatus.

Mehed tulidki lubatud tunnil. Politsei president lasus oma burool. Mõlemad tundmatud astusid argliselt sisse. Jällegi pappkarp käes.

„Mida teie soowite?"

Wastuse asemel awasid nad suure karbi ja panid selle presidendi kirjutuslauale.

Politseipresidendid oma elukutses on igasuguste asjadega harjunud. Kuid see, mida ta karbis nägi, oli ka terasest närwidega mehele liiga. **Karbis leidus — inimpea, kuni tarduund werega koos. Pilt sellele oli nii kohutaw, et politseipresident karjatades toolile tagasi langes.**

Wõõrad aga naeratasid äraootawalt. „Noh, härra president," tähendas üks nendest, „kas olete rahul? Palume lubatud raha wäljamaksmist!" Nu jumal! Olid nad hullumeelsed? Roimarid? Kuulmatu julmusega kurjategijad?

Ei! Ainult kaks korralikku mägestikuelanikku Olümpi maakonnast, kellede oli palju õnne ja wäheruublikud narwid. Pea, mis politseipresidendi silme ees ajus, kuulus kuulsale bandiidile Baranes'ile, n. n. „Olümpi needusele", kelle

tabamise eest, elusalt wõi surnult politsei oli lubanud maksta 80.000 kr. waewatasu.

Kes oli Baranes?

Aastate jooksul oli see häpaohtlik bandiit Kreeka maarahwast türanniseerinud, tapnud mehi, naisi ja lapsi. Selle juures oli ta suurte waranduste omanik, mis ta oma ohwritelt kokku oli röövinud. Warandust hoidis ta mägestikus koobastes peidus, mille juures keegi nende õiget asukohta ei teadnud. Baranes oli üks sellaseid bandiite, kelletaolisi isegi Balkanil kuigi sageli ei leidu. Ta oli nii tuntud, et isegi rahwalauludes temast rohkelt jutustati, ning laatadel wõis alati leida muinaslugude jutustajaid, kes selle saagaliku röövli ja mägede isanda" tegudest pajatasid.

Rööwli lõpp.

Wiimasel olid ta juurtoimari ennpäewad loetud. Baranesile, sellele „Olümpi needusele" kattusid peale kaks talumeest, kui Baranes parajasti ühte majja sisse oli murdnud ning sealt saagiga lahkuda tahtis.

Mehed laskid bandiidi maha ja lõikasid ta pea otsast maha. Selle wõtsid nad kui asitõenduse kaasa ja tõid Atheenasse.

Raudteel sõitsid nad mitu päewa, „kallis warandus" pappkarbiga kaasas, ilma et kaasreisijad oleks aimanudki, mida lihtne papplast sisaldab. Atheenasse saabumisel ööbisid nad tühjas küünis, kordamööda walwel olles, et keegi nende warandust ära ei näpaks.

Kui Atheena politseipresident esialgsest kohkumisest oli toibunud, tegi ta korralduse meestele waewatasu wäljamaksmiseks.

Esimene tööliswmunsika hommikkontsert,

mis korraldatakse Tall. Tööliswmunsika ühingu poolt pühapäewal, 8. nowembril, kino „Grand-Marinas" kell ½11 hommikul, on esimene käesolewal hooajal. Hommikkontserdid oma huwitawa ja mitmekesise eeskawaga loodetawasti saawad ka mitmete laiemate hulkade huwi äratama. Kontserdil esinewad solistid L. Linnamägi ja A. Palm, segakoor ja sümfooniaorkester R. Goldschmidti ja P. Tammewerski juhatusel. Kõneleb ühingu esimees rkl. August Rei. Sissepääs wabatahtliku maksu eest.

Tallinna II wõimlusrühma

harjutused on pühapäewal, 8. nowembril „Tööliswõimlas". Kella 11—12-ni laskeharjutused, milleft osawõtt wabatahtlik, kuid tungiwalt soowitaw neile, kes soowiwad wõtta osa eelseiswast rühmadewahelisest laskewõistlusest.

Kella 12—1 ni riwiharjutus. **Osawõtt tarwilik kõigile.** Korduwa põhjendamata puudumise puhul [illegible] pandajad wälja rühma koosseisust.

Rühmajuht.

Narwas, peatudes Kal. L[illegible]

[illegible]

Naorwalwurite Tallinna rühm.

Harjutustund on pühapäewal 8. now. s. a. kell 1—2 „Tööliswõimlas".

Laskeharjutus kella 2—3 millest osawõtt tarwilik kõigile, kes soowiwad osawõtta rühmade wahelisest laskewõistlusest.

Rühmajuht.

Franz-Josefi allikawesi

mõjub lahtestawalt.
Arstliselt soowitatud.

Maksujõuetute paraad rahukogus.

Eile olid kutsutud Tallinna Haapsalu rahukogu ette maksujõuetute asjus: Hans Tombach, August Kalmet, Eduard Weck, Mikk Trump, Jüri Simsimart, Per Rogowsky, kes kaupleb firma all „Walduse ühing P. Rogowsky ja Ko.", Wilhelm Johanson, Julius Trumm, Willem Ernags, Julius Uaur, Ed. Mõttus, Jaak [illegible], o.-ü. „Erko", Ed. Mansfeldt, Aleksander Malm[illegible], Woldemar Johanson, Robert Pappel, Rudolf Põder, Ernst Aßmann, Alide Marste, Sarje Tolawe rdkt., Marie Lebjarkin, Georg Wainu, [illegible] ra tööstusettewõte Tartu, Narwa ja Pärnu osakond, o.-ü. „Atlas", o.-ü. „L. Simsimart ja Ko.", o.-ü. „Meriwakk" ja o.-ü. „Lauriko".

Kaijud [illegible] on [illegible] kordawalt [illegible] asjas [illegible] maksujõuetuks [illegible]

Töötaw rahwas ja Kopli turg.

Kus peaks turg asuma. — Linnawalitsus katsetab turuplatsi ümberpaigutamisega.

Turg rahwa keskkohta.

Mõni aeg tagasi awati turuplats Sitsi tänawa ääres asuwate linnamajade juures Kopli turu nime all.

Turgu tarwitatakse 2 korda kuus, s. o. wabrikutööliste palgapäewadel, suuremal määral, kuna teistel päewadel ilmub sinna kauplejaid wähe. Sellega on Kopli turg kujunenud Balti puuwillawabriku ja selle ümbruse tarbeks, kuna Bekkeri ja Wene-Balti rehase elanikud turgu kaugeks pidawad.

Kopli elanikkude poolt on awaldatud soowi, et turg wiidaks lähemale rahwa asumise keskkohale. Linnawalitsusel on kawatsus majutud [illegible] täita. Esialgu lubatakse Kopli [illegible] poe ja trammi ooteruumi taguse platsil toiduainetega kauplemist paralleelselt Sitsi tänawa turuga, kuni jõutakse selgusele, kumb koht on rohkem elanikkudele wastawam. Turu aeg oleks igapäew kella 7—12. Kawa esitatakse wolikogule kinnitamiseks.

Uusi postiasutusi.

Awati postiagentuurid kirja-, raha-, paki- ja kunaliste postisaadetiste ning posti jooksewate arwete operatsioonidega:

Läänemaal: „Tinalepa" ja „Mõisakula-Läänemaal". Esimene asub wallamajas ja teine [illegible]. Tartumaal: „Rebase" ja „Wanie Kuuste wallal"; mõlemad asuwad raudteejaamas. Wõrumaal: „Orawa wallal", „Kuuta" ja „Werora wallal". Kõik kolm asuwad raudteejaamades. Tartumaal — Kiidjärwe postiagentuur wiidi üle erakorteritest Kiidjärwe raudteejaama.

Muudeti postitalituks telefoni kõnepunktiga ja postmarkide müügiga järgmised postiagentuurid: Läänemaal: Risdla ja Tartumaal: Laeknnu.

Awati rahakaartide, paki-, kunaliste postisaadetiste ja posti jooksewate arwete operatsioonid iseloku [illegible] wäärtuse ülemmääraga 100 kr.: Wirumaal Kiila postiagentuuris. Agentuur wiidi üle tarwitajate ühingu juure.

Awati telegrammide wahetus järgmistes postiagentuurides: Harjumaal: Harküla, Joa, Kunsalu; Wirumaal: Paru; Tartumaal: Al[illegible]; Tartumaal: Wiljandimaal: Lahewere, Peri ja Rusna.

Awati awalikud telefoni kõnepunktid: Harjumaal: Kaiga-Asla; Wirumaal: Imatu, Noaterun, Mari[illegible], Lasnaie, Tarwmaa; Tartumaal: [illegible] Tartumaal: Welgamaal: Asu; Wõrumaal: Partsi, Saurmetsa; Pärnumaal: Maida ja Muti; Saaremaal: Türinetsa, Aisa-Saaremaal; Läänemaal: Kasenetsa, Kuijõe ja Lihula-wallal.

„Karskuse Sõber" 40-aastane.

Täna, 8. now. pühitseb üks wanemaid ja omal ajal tegewamaid karskusseltsidest „Karskuse Sõber" Tartus oma 40-a. juubelit.

Seltsis on agaralt kaua tegutsenud rida meie endiseid ja praeguseid agaramaid poliitikuid ja seltsitegelasi. Seltsi tegewus arenes [illegible] laiaulatuslikule, mis ei piirdunud ainuüksi karskustööga. Selle tagajärjel hakati seltsi kaklusemaja [illegible] ja 1912. a. [illegible] politsei poolt ainuüksi [illegible] [illegible] 1913. a. suletakse selts [illegible] ja määratakse [illegible] rimniele. Warandus [illegible] 1915. a. tahistar seltsi [illegible] Seltsi tegewus [illegible] 1920. a. [illegible] „Karskuse Sõber" [illegible] Paar aastat hiljem [illegible] alus [illegible] ja rõiwastus[illegible].

Wähehaawal on seltsi tegewus edasi arenenud ja tegelaste [illegible] on seltsi kaunate [illegible]

Seltsile [illegible]

Lugege „Rahwa Sõna!"

Töölisteater.

Pühapäewal, 8. nowembril s. a. kell 8 õht. Töölisteatris dr. Fr. Wolfi 8-pildiline draama „Cyankali (§ 218)". Kirna näidendis käsitataw probleem küllalt aktuaalne, peaks iga ema sellega tutwuma.

Pääsmed 120 s. alates.

„Estoonia" teaater.

„Montmartre'i kannike" päewal.

„Montmartre'i kannikese" suurest sümpaatsusest kõneleb kõige selgemini asjaolu, et ta täna etendub 31. korda. See on edu, mille meie oludes saawutawad ainult üksikud wäga haruldased lawateosed. Tänane etendus antakse alandatud hindadega.

Õhtul „Neli kuningat".

Juba enne, kui „Neli kuningat" olid näinud rambiwalgust, nimetas Tartu arwustaja O. Urgart Adsoni näidendit „ülitarwalt oma wariwalise poeesia", leides temas kaadumata suure seltsuse ja elawuse fundamentide tõesti maal, Tallinnas, Tartus, Rogardis, Wiljandis jne. Kolhmeeskes konstateerida, et see draama on kahtlemata lawaline.

Homme A. Lemba ooper „Armastus ja surm".

„Wiltuhänd mängitakse weel."

Eduard Wilde „Wiltuhänna" edu on nii eelmistel etendusel oli nii tõendid ja halgow, et oleks ülekohus olnud nii teose kui publiku wastu, kui ta siis peale jälle mängukawast kaoks. Õnneks ei juhtu seda: kesknädalal, 11. now. wõime weel kord nautida seda wõrratut komöödiat Paul Pinna ja Hugo Lauriga peaosades.

Teaatribüroo.

Politsei protokollist.

Sai kinoehitusel wigastada. Wiru tän. kino „Bi-ba-bo" ehitustööl sai raskelt ja rinnust wigastada tööline Aleksei Kulaikentow, 55 a. wana, elab Kawa tän. 3—2. Mees toimetati seltshaigemajja, kus selgus, et wigastus kuigi raske ei ole.

Jäi puu alla. Harjumaal, Kuu walla metsas puu mahalaskmisel jäi langewa puu alla sama walla elanik Jakob Kuulmann, 68 a. wana. Mehel murdus parem käsiluu ja ta toimetati Tallinna seltshaigemajja.

Wahtrepunud sueti moha. Kartlemmisteerimi ehitus-korteri asukoht teatas politseile, et ajakohtuli maja hoowis, Uus tän. 10, on samas töötawas elutsew Ado Wachmann omawoliliselt mahaiaaginud kaks wahtrapuud.

Wanakesele hobusega otsa. Wakkali puiesteel sõitis Rehatus Suureaugu talus elutsew Martin Bapfe'dt hobusega otsa 70-aastasele Jüri Staubile. Mahapaiskamisel sai Staub rõrutada, kuna wälised wigastused puuduwad.

Õnnetus omnibussi konduktoriga. O.-ü. „Mootori" konduktor Linda Mõtus, elut. Madara 6—10, kukkus omnibussi äkilise pidurdamise tagajärjel ja nii õnnetult, et sai tugewa hoobi rindu, mulludes rinnakorwi ja mõrastades 7 ribikonti.

Taluhooned tules. 5. now. lõunaajal Rõwa wallas põles maha Toomas Kõrwemanni pärali olew Lõigu talu elumaja koos rehealuse ja kuuriga. Ühes põles kõik majakraam, põhk, jahu, reed ja wankrid. Kahju 2000 kr. Kõik oli tule wastu kindlustamata.

Wiasur kurjusen tekitas tule. Wihterpalu wallas, Edlouid külas, Ingalinetsa talus läksid põlema Johannes Saunaku, rehetoas olewad puhastamata linad. Kohaliku tuletõrje wooir pandi tulele piir, nii et maja ei oli puutumata jäi. Ära põles umbes 20 klg. linu ja 1200 klg. puhastamata laein. Rikutud said ka heinad. Hoone kui ka põlenud kraam oli kindlustamata. Tuli sai alguse wigasest korstnast. Kahju 160 kr.

Wargused. Wladimir Ulla pesukapist, Kalewi tän. 12, warastati 160 kr. raha ja taskurätik.

Juuli Pangal, Õle tän. 17, kapist, warastati suwemantel, mille wäärtus 50 krooni.

Ander Kreiril, II Kalamaja 33, korterist, warastati raha 2 kuldkäekellat. Kahju 95 krooni.

Ber Schocheri töökojast, Narwa mnt. 44, warastati mesoter, pühid.

Ella Tiwasel, Kreutzwaldi t. 17, palkonist, warastati palitu, 150 kr. wäärtuses.

Draamastuudio teaater.

„Prints ja kerjus" lastetüki wiimane etendus

on pühapäewal, 8. now. s. a. kell 11 hommikul. See etendus läheb linna koolitoa itsuse korraldusel. Wabamüügile on jäetud wänd piiratud arw kohti esimestest ridadest, ning üksikud koolidest ülejäänud õpilasepiletid.

Järgmisest pühapäewast peale läheb uus lastetükk „Hüppiknukkude meister", ning „Prints ja kerjus" ei saa tulla enam korduamisele. Pääsetähtedest on weel saada 30- ja 75-sendisid pileteid. Kassa awatakse kell 9 hommikul.

„Raudami" kontsert.

Täna kell 8 õhtul esineb raudteelaste kulturhariduseühing „Raudam" segakoor Karl Leinuse juhatuse, järjekorralise kontserdiga. Kawas Eesti, Soome, Tšehhi ja Leedu helitööd.

Wastutaw toimetaja **A. Kärk.**
Wäljaandja Kirjast. „Rahwa Sõna"
Kirjast. o.-ü. „Täht" trükk. Tallinn.

E. S. T. P. Tallinna Ühingu

üldkoosolek

peetakse puhkepäewal, 22. now. kell ½11 hom. Tallinna Töölismuusika Ühingu ruumes, W. Pärnu mnt. 31, hoowipeal.

Päewakorras:

1. Koosoleku junataja ja protokollikirjutaja walimine.
2. Uute liikmete wastuwõtmine.
3. E. S. T. P. kongressi päewakorra läbiarutamine.
4. Partei kongressi saadikute walimine.
5. Ülewaade poliitilisest ja majanduslikust olukorrast.
6. Koosoleku poolt algatatud küsimused.

Märkus: Kui määratud ajaks wajaliku arwu liikmeid ei kogu, peetakse järgmine koosolek ½ tundi hiljem s. o. kell 11 hom., missugune igasuguse kogunud liikmete arwu peale waatamata otsusewõimeline.

Juhatus.

Sama palju kui leiba...

tarwitawad inglased, ameeriklased, ja kõik Skandinaawia rahwad kaerahelwetest walmistatud toite.

Kaerahelbed annawad wanadele ja noortele jõudu, terwist, sitkust ja saledust.

Meie wärsked kaerahelbed on tõeline maiusroog.

Suurweski

J. Puhk & Pojad

E. S. T. P. Tallinna Komitee

korraldab laupäewal, 7. now. s. a. „Tööliswõimlas" W. Pärnu mnt. 31.

Traditsioonilise

mardiõhtu

Peo eeskawas, mitmesugused ettekanded Tall. Töölismuusika Ühingu poolt.

Eeskawa:

1) Operett „Hüpnotiseeritud tuhwlikangelane".
2) Soololaulud.
3) Laste tantsud.
4) Duett.
5) Operett „Koomiline ooper".

Einelauas karastawad joogid, haned ja palju muud suupärast.

Lõpuks tants.

Mitmesugused lõbustused. Pääsetähed: meestele 75 snt., naistele 50 snt.

Algus kell 8.30 õht. Lõpp, siis kui tuleb.

Peotoimkond.

Tallinna Noorsotsialistlik Ühing

„Esperanto Klubi" korraldusel algawad 10. now. ühingu ruumes W. Pärnu 31

Esperanto kursused

parima esperanto õpetaja H. Seppik'u juhatusel. Registreerimine ja lähemate teadete andmine „Rahwa Sõna" talituses, kella 9—4.

T. N. Ü. „Esperanto Klubi" juhatus.

Tall. Töölismuusika Ühing

Pühapäewal, 8. nowembril 1931. a.

kino „Grand-Marinas"

I hommik-kontsert

Esinewad: Solistid L. Linnamägi, A. Palm, ühingu segakoor ja sümfooniaorkester.

Eeskawas: sümfoonilised palad, segakoori laulud ja kantaat.

Kontserdil kõneleb rkl. **August Rei.**

Juhatawad: N. Goldschmidt.
P. Tammeweski.

Algus kell ½11 hommikul.

Sissepääs wabatahtliku maksu eest.

E. S. T. P. Tallinna Ühing

korraldab puhkepäewal, 8. now. kell 11 hom. partei ruumes W. Pärnu mnt. 31, II korral

kõnekoosoleku

partei liigetele. Kõneleb sms A. Oinas teemil:

„Mida tuleb arwata sissewedude monopoli seadusest".

Juhatus.

L. H. Dessberry romaan

Elektritooli varjus

Hind 50 senti!

Nimetatud romaan on kirjaniku parimaid teoseid. Algusest lõpuni köidab lugejaid oma põnewa ja haarawa sisuga. Müügil raamatukauplustes, raudtee raamatukappides ja ajalehekioskides.

Pealadu: K.-Ü. „RAHWA SÕNA"
W. Pärnu mnt. 31, Tallinn.

Kes ärasaadab pealaole raamatu hinna, saab raamatu kodus käiteilma postikuludeta

Estonia teater

Pühapäewal, 8. nowembril kell ½3 p. l.
31. korda alandatud hindadega.

„Montmartre'i kannike"
E. Kalmani operett 3 w.
Pääsetähed Kr. 1.75—20 s.

Kell ½8 õhtul
3. korda harilikkude hindadega

„Neli kuningat"
Artur Adsoni ajalooline näidend 12 pildis.
Pääsetähed Kr. 1.50—20 s.

Esmaspäewal, 9. nowembr. Kell ½8 õhtul.
5. korda harilikkude hindadega.

Armastus ja surm
Artur Lemba ooper 3 waat., 5 pildis. Julius Oengo teksti, sama autori poeem „Regna" ainetel.
Pääsetähed Kr. 2.50—40 s.

Teisipäewal, 10. nowembril kell ½8 õhtul
Lõpulikult wiimast korda alandatud hindadega

„Dollar weereb"
B. Granichstaedteni operett 3 waat.
Pääsetähed Kr. 1.75—20 s.

Estonia kontsertsaal

Pühapäewal, 8. now. 1931. kell 8 õhtul.

Raudteelaste kultuur hariduseühing „RAUDAM"

segakoori kontsert

Solist A. Papmehl (wiiul)

Kawas Eesti, Soome, Čehi ja Leedu helitööd.

Pääsmed Kr. 2.— — 35 s., õpilastele 15 s.

Eelmüük 6. now. Estonias.

Wirumaal

wõtawad „Rahwa Sõna" tellimisi wastu:

J. Kunstk, Narwa, Walwara t. 21.
J. Metsatalu, Narwa linnaw.
J. Widewik, Narwa jaama raamatukapp.
W. Lukkepp, Rakwere, Pikk t. 52
Pritmann'i rmtkpl. Rakwere.
J. Riim'i rmtkpl. Haljalas.
J. Kello, Wiru-Jakobi, Kulina.
A. Tepper, Wiru-Jakobis.
J. Koort, Kohtla-Järwel.
K. Widewik, Rakwere jaam.

TÖÖLISTEAATER

W. Tartu maantee 25 (wana „Estonia").

Pühapäewal, 8. now. s. a.

Cyankali

(§ 218)

Fr. Wolfi draama 8 pildis.

Algus kell 8 õhtul.

Pääsed 20 s. alates müügil 3 tundi enne etendust.

Wannutatud adwokaat

H. Martna

Kontor asub nüüd

Harju tänaw 45, krt. 4.

Majaomanikkude panga majas 2 korral.

Wastuwõtmine kl. 5—7 p. l.

Telefonid: 447-64 (kontoris) ja 310-85 (kodu).

Dr. M. Kolomoitzew

Eriala:

Naha-, põle- ja suguhaigused

Wiru tn. 6. Tel. 435-40.

Wastuw. kl. 10—1 ja 5—8.

Dr. M. Klompus

Põle, sugu- ja nahahaigused

W. Karja tän. 1—7
(Sauna tän. nurgal).

Kõnetr. 11—1 ja 5—½8.

Wirumaal

Wõtawad „Rahwa Sõna" tellimisi wastu:

T. PREIS, Jõhwi kiriktmõisas.
A. ROMOT'i rmtkpl. Jõhwis.
J. ODEN, Jõhwis, Narwa t. 61.
T. TAARUM, Jõhwis Lille t. 4.
A. KALLO, Jõhwis, Narwa t. 15.
K. TEETLOK, Kohtla, Oru ag.
K. Rõbis, Kohtla, Oru ag.
K. PÄÄRO, Kohtla E. S. T. P. Ühing.

„Rahwa Sõna"

tellimisi wõtab wastu Ahja Kõnnu kirjatalus

Jaan Kiljak

Kastre-Wõnnu.